221293

Ўзбекистон - келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

21 ДЕКАБРЬ, СЕШАНБА № 244 (742). 1993 йил.
Сотувда эркин нархда.

ЗАҲИРИДДИН МУҲАММАД БОБУР ЁДИ

Андижонда шоирнинг 510 йиллигига бағишланган тантаналар

СУРАТДА: улуғ шоиримизга ўрнатилган ёдгорлик мажмуаси.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ тасвири.

Эсимда, бундан ўн йил олдин Заҳириддин Муҳаммад Бобур таваллудига 500 йил тўлган, бу муборак сана чала-ярим нишонланган, шундай буюк зотнинг шундай катта байрами биров билиб, биров билмай ўтган эди. Бу эса ўзини билган, юрагида миллатга, миллий меросга эътиқод туйғуси жўш урганлар учун бир армон бўлиб қолган эди. Бунинг сабаблари ҳаммага маълум, бугун уни яна такрорлаб, яна эски яраларни янгилаб ўтиришга ҳожат йўқ. Аксинча, бугунги озод кунларимизга шукроналар билдириб, улуғ шоиримизнинг 510 йиллик юбилейини нечоғли кенг ва халқона нишонлаётганимизни таъкидламоқ жоиз. Аслида ўн йил олдинги воқеаларни эслашдан мақсад ҳам мустақиллигимиз туфайли миллий қадриятларимизни тиклаш, буюк аждодларимиз руҳларини шод этиш борасида беназир улкан ишлар қилинаётганини кўрсатиб ўтишдир. Зотан, Бобурнинг 510 йиллигини кенг нишонлаш ҳақида республика Вазирлар Маҳкамаси махсус қарор қабул қилди. Ана шу қарорни бажариш юзасидан не-не улкан ишлар бажарилди. Бобурнинг ҳаёти ва ижодига оид илмий ва оммавий мақолалар чоп этилди, кўрсатувлар ва эшиттиришлар уюштирилди, унинг асарлари кенг тарғиб қилинди, илмий-оммавий конференциялар ўтказилди. Ўн йил олдин Бобурнинг 500 йиллигини кенгроқ нишонлашга чўчиган бўлсак, мустақилликка эришганимиздан сўнг халқаро илмий экспедиция ташкил этилиб, унинг аъзолари уч марта Бобур қадамжолари бўйлаб сафарга бориб келди. Афғонистон, Покистон, Ҳиндистон, Эрон, Туркия, Сурия, Иордания, Саудия, Бирлашган Араб Амирликлари каби мамлакатларда бўлган экспедиция аъзолари Бобур ва бобурийлар меросини ўргандилар, қимматли маълумотлар тўпладилар, видео ва кинофильмлар тайёрладилар. Бобурнинг Қобулдаги қабридан, Аградаги мақбарасидан тупроқ келтирилиб, Андижоннинг Боғишамолида унинг рамзий қабри ташкил этилди.

Бобурнинг 510 йиллиги муносабати билан, айниқса, Андижонда кўп иш қилинди. Боғишамолда уч юз гектар ерни эгаллаган Бобур номидаги миллий боғ қурилди. Боққа кираверишдаги арк, қаср-музей, шоирнинг сиймоси... Буларнинг ҳаммаси юксак дид, буюк шоиримизга нисбатан чексиз ҳурмат-эъзоз туйғуси ила бунёд этилган, безатилган.

Андижон 17-18 декабрь кунлари тўйхонага айланди. Бу ерга республикамизнинг барча вилоятларидан, қўшни Қирғизистон ва Тожикистондан меҳмонлар келди. Бобур тантаналари муносабати билан корхоналарда, олий ўқув юртларида учрашувлар, бобурхонликлар ўтказилди. Мусаввирларнинг кўргазмалари ташкил этилди. Бу тадбирларда Саид Аҳмад, Шукрулло, Пиримқул Қодиров, Абдулла Орипов, Сабоҳат Азимжонова, Фозила Сулаймонова, Ҳалима Худойбердиева, Муҳаммад Али, Мирзо Кенжабек ва бошқа адиблар, олимлар иштирок этдилар.

18 декабрь куни Андижоннинг Бобур номи билан аталувчи майдонида карнай-сурнай садолари остида улуғ шоиримизга ўрнатилган ҳайкалнинг тантанали очилиш маросими бўлди. Ҳавонинг совуқлигига қарамай, майдонга минглаб одамлар, Бобур ижодининг мухлислари тўпланди. Мустақиллигимиз ва республика раҳбарияти олиб бораётган сиёсат туфайли мана шундай байрамлар ўтказилаётганидан мамнунлик бу ерга ташриф буюрганларнинг чеҳрасида акс этиб турибди.

Митингни Андижон вилоятининг ҳокими Қ. Обидов очди. Республика бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков нутқ сўзлади. У мустақиллигимиз туфайли миллий қадриятларимиз тикланаётгани, биргина шу йилнинг ўзида бу борада бир неча тарихий ишлар қилинигани, бу масалага Президентимиз алоҳида аҳамият бераётгани хусусида гапирди. Чиндан ҳам бу йил рамзий маънода темурийларнинг юртига қайтиши бўлди, дейиш мумкин. Амир Темурга, Улуғбек ва Бобурга ҳайкал ўрнатилиши шундан далолат беради.

Шоирлар — Эркин Воҳидов, Турсуной Содиқова ҳам қалб сўзларини изҳор этдилар. Қарийб беш юз йил олдин Андижондан чиқиб кетган ёш шоир Бобур мана бугун шоҳ ва шоир Бобур бўлиб киндик қони тўкилган заминига қайтиб келди. Унинг арғумоқда ўтирган шиддаткор ҳайкалига қараб шу ўй келади хаёлга.

Вилоят ҳокимлигида ўтган йиғилишда ҳам Бобур, унинг ўлмас асарлари хусусида кўп яхши фикрлар айтилди.

Ҳиндистонлик Зиёвуддин Тусийнинг шу йиғилишдаги сўзлари ҳаммани ҳаяжонга солди. Ҳайдарободда яшаётган тусийлар бобурийлардан экани, Зиёвуддин Тусий Президентимиз Ислом Каримовга мактуб ёзгани, Президентимиз эса унга жавоб мактубини жўнатгани кўпчиликнинг ёдида бўлса керак. Бобур тантаналарига Зиёвуддин Тусий ва унинг икки укаси ҳам ташриф буюрди. Шунингдек, Туркиянинг Ўзбекистондаги буюк элчиси Вулқон Чўтур, Ҳиндистоннинг республикамиздаги фавқулодда ва мухтор элчиси Далий Мехта ҳам сўзга чиқди.

Тантана иштирокчилари Бобур номидаги боғ тантанали очилишининг ҳам гувоҳи бўлдилар. Бу ердаги театрлашган томоша йиғилганларда яхши таассурот қолдирди. Боққа ташриф буюрганлар Бобур мирзонинг рамзий қабрини зиёрат айлаб, унинг руҳига қуръон тиловат қилдилар.

Андижонда ўтган тантаналарда Республика бош вазирининг ўринбосари М. Қорабоев, Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Х. Жўраев ва бошқа расмий кишилар иштирок этдилар.

Ўлкамизда Бобурнинг 510 йиллигига бағишланган тантаналар давом этади. Зеро, Бобурнинг ўлмас, бетакрор ғазаллари, «Бобурнома»си ва бошқа асарлари ҳамиша бизнинг муқаддас маънавий мулкимиз каби эъзозланаверади. Демак, Бобур ёди дилимиздан ўчмайди, асарлари эса қўлимиздан тушмайди.

М. МУРОДОВ,
ЎзА мухбири.

Сессия масалалари муҳокама қилинди

Нукусда шаҳар ва туман ҳокимлари иштирокида Ўзбекистон Республикаси халқ депутатларининг йиғилиши бўлди. Унда ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ўн тўртинчи сессияси кун тартибига киритилган масалалар муҳокама қилинди.

Йиғилишни Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси У. Аширбекоа бошқарди. Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Бош Вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков нутқ сўзлади.

Муҳокама қилинган масалалар юзасидан фикрлар билдирилди, таклифлар айтилди.

Йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раисининг ўринбосари Б. Бугров қатнашди.

(ҚҚАА—ЎзА).

Халқаро анжуман иш бошлади

20 декабрь куни Тошкентдаги Киночилар уйида «Европа ва Осиёдаги янги давлатлар иқтисодий ҳамкорлиги» мавзуида халқаро анжуман иш бошлади. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ҳомийлигида ўтаётган бу анжуман Вазирлар Маҳкамаси, Ўзбекистон иқтисодчилар уюшмаси, халқаро иқтисодий уюшма ва давлатлараро иқтисодий муносабатлар илмий кенгаши томонидан ташкил этилди.

Халқаро анжуман қатнашчилари икки кун давомида бир неча гуруҳга бўлиниб, «Европа ва Осиёдаги янги давлатлар иқтисодий иттифоқини шакллантириш муаммолари», «Давлатлар иқтисодиёти ва молия сиёсати тизимини қайта ташкил этиш», «Марказий Осиё минтақасидаги давлатлар билан яқин ва Узоқ Шарқ мамлакатлари ўртасида иқтисодий ҳамкорликни ривожлантириш» сингари муҳим масалаларни муҳокама қиладилар.

Анжуманда Россия, Болтиқбўйи мамлакатлари, Украина, Қозоғистон ва ўзбекистонлик таниқли иқтисодчи олимлар иштирок этмоқда.

Конференциянинг очилиш маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Б. Ҳамидов иштирок этди.

(ЎзА).

Журналистлар билан учрашув

Тошкентда иш бошлаган «Европа ва Осиёдаги янги давлатлар иқтисодий ҳамкорлиги»га бағишланган анжуман қатнашчилари 20 декабрь куни оммавий ахборот воситалари вакиллари билан учрашдилар.

Учрашувни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Б. Ҳамидов бошқарди.

Ҳамдўстликдаги ҳар бир давлатда ўзига хос сиёсий ва иқтисодий вазият мавжуд бўлгани туфайли улар бозор муносабатларига ўтишнинг ўзларига маъқул андозаларини танлаб олиши мумкинлиги қайд этилди. Бундан ташқари иқтисодиёт фани МДҲ давлатларидаги бозорга ўтиш йўлларининг ҳақиқий баҳосини бергани йўқ, бу жараёнга иқтисод фани жуда заиф таъсир кўрсатмоқда. Шунинг учун ҳам Ҳамдўстлик мамлакатларидаги етук иқтисодчиларнинг учрашуви ана шундай баҳони беришга, ҳозирги даврда ўзаро ҳамкорлик нуқталарини аниқлашга, иқтисодий ҳамкорлик истиқболларини белгилаш, шунингдек ҳеч кимнинг манфаатига зарар келтирмаган ҳолда аниқ амалий қадамлар ташлашга имкон беради.

Учрашувда, шунингдек сармоялардан самарали фойдаланиш, тараққиётнинг бозор йўлига кирган давлатлардаги ёрдамчи тармоқларини ривожлантириш, пул ислоҳотларининг МДҲ давлатлари ташқи иқтисодий аҳволига таъсири масалалари ҳам кўтарилди.

Учрашув қатнашчилари ўзларининг хулосаларини тартибга солиниб, кўриб чиқиш учун тавсия тариқасида Ҳамдўстлик мамлакатлари ҳукуматларига тақдим этилажагини журналистларга маълум қилдилар.

(ЎзА).

ЯНГИЛИКЛАР * ФАКТЛАР * ВОҚЕАЛАР

ЎЗБЕКИСТОН: ИСТИҚЛОЛ ОДИМЛАРИ

"Халқ сўзи" ва ЎзА мухбирлари хабар қиладилар

ШЎРЧИ МЕБЕЛИНИНГ БОЗОРИ ЧАҚҚОН

КОРХОНА ишчилари диван-кровать, стол ва оромкурси тайёрлашга киришдилар.

БОЗОР муносабатлари шундай мезонки, у қиммат ва сифатсиз маҳсулотни касод қилади. Шўрчи мебель фабрикаси жамоаси ана шу икки омилга асосий эътиборини қаратмоқда. Шу боис бу ерда тайёрланаётган ўндан зиёд маҳсулот турининг бозори чаққон. Мебелсозлар ёғоч қириндисидан деворбоп панел тайёрлашни ҳам ўзлаштирдилар.

МАРҲАМАТНИНГ ДАЗМОЛИГА МАРҲАМАТ!

МАРҲАМАТ туманидаги электр техника заводи аслида паст кучланишли электр асбоблари ишлаб чиқаришга мўлжалланган.

Корхонада тайёрланаётган дазмолларга ҳозир эҳтиёж катта.

СУРАТДА: корхона ишчилари Иноятхон Турғунова билан Мухторжон Мўътабаров тайёр дазмоллар сифатини кўздан кечиришмоқда.

«ҚУЙИМОЗОР»ДА — ЦЕХ, «МАЛИКЧЎЛ»ДА — ФАБРИКА

ҚИЗИЛТЕПА туманига ташриф буюрган олмониялик ишбилармонлар ҳар икки томонга фойдали шартномалар туздилар.

КЕЛИШУВГА мувофиқ «Маликчўл» қоракўлчилик давлат хўжалигида жунни қайта ишлайдиган фабрика қурилади. «Қуйимозор» жамоа хўжалигида шарбат тайёрлайдиган цех барпо этилади. Қизилтепаликлар эса хорижий шерикларини жун ва асал билан таъминлайдилар.

ҲАМ БОҒ, ҲАМ ИМОРАТБОП ЁҒОЧ

БОБОРАҲИМ МАШРАБ номидаги Наманган маданият ва истироҳат боғида Ўзбекистон Конституцияси байрами арафасида саккиз минг туп мевали ва манзарали дарахт кўчати ўтқазилди.

УРУШ ва меҳнат фахрийлари шаҳар кенгаши бу хайрли ишнинг ташаббускори бўлди. Боғдаги тўрт таноб майдон фахрийларга ажратиб берилганди. Тиниб-тинчимас қариялар боғда мевали ва манзарали дарахтлардан ташқари иморатбоп терак кўчатлари экишмоқчи.

КУНЧИҚАРДАН ШИФОБАХШ САБО ЭСДИ

ЯПОНИЯ Қизил хоч жамияти юборган инсонпарварлик ёрдамининг дастлабки қисми Тошкентга етиб келди.

САККИЗТА темир йўл контейнерига жо бўлган дори-дармонлар, бир марта ишлатиладиган шприцлар, жароҳатни тикадиган ва боғлайдиган ашё ҳамда бошқа асбоб-ускуналар жумҳуриятнинг 500 дан зиёд тиббиёт муассасаларига тарқатилади. Бу муолажа воситаларининг белгиланган шифохоналарга «адашмай» етиб боришини махсус комиссия назорат қилади.

ТУМАН АҲЛИГА ЕТАРЛИ

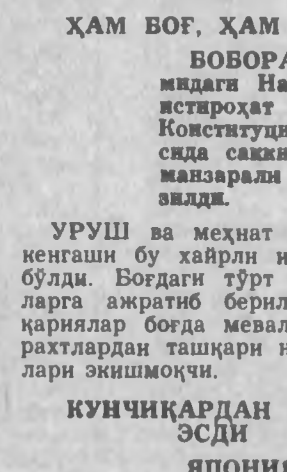

«ОҚ ОЛТИН» сут маҳсулотлари заводи қайта таъмирлангандан сўнг маҳсулот кўпайди, сифати ошди, таннарх арзонлашди. Бор-йўғи 14 ишчи икки сменада меҳнат қилиб, кунига 100 кило пишлоқ, 550 кило сузма ва сариёғ, 200 кило қаймоқ — жами 7 хил маҳсулот тайёрламоқда. Бу туман аҳолиси учун етарли.

СУРАТДА: пишлоқ тайёрлаш устаси Камол ҚАЮМОВ.

БАҚТРИЯ ДАВРИДАН ҚОЛГАН МАЪБУДА

ОЛМОНИЯ археология маркази вакиллари Шерободдаги Жондавлаттепа ёдгорликларини тадқиқ этдилар.

ПРОФЕССОР Детрих Хуф ва Андрийас Шахнер қазишлар чоғида турли сопол идишлар, тақинчоқлар, ҳайкаллар, мис тангалар, лойдан ясалган маъбуда топдилар. Қўшма экспедиция натижалари ўлкамиз тарихида янги саҳифа очди.

ЯНГИЛИКЛАР * ФАКТЛАР * ВОҚЕАЛАР

ВАЗИФАЛАР БЕЛГИЛАБ ОЛИНДИ

Фарғонада вилоят фаолларининг йиғилиши бўлди. Унда республика Президенти Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Конституцияси қабул қилинганининг бир йиллиги муносабати билан ўтказилган тантанали йиғилишда сўзлаган нутқида ўртага қўйилган вазифалар асосида вилоятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш масаласи муҳокама этилди. Вилоят ҳокими М. Исломов шу ҳақда маъруза қилди. Йиғилишда, шунингдек, республика Олий Кенгашининг навбатдаги сессияси кун тартибига киритиладиган масалалар хусусида фикрлашиб олинди.

Йиғилишда республика Олий Кенгаши Раисининг ўринбосари Э. Халилов ва Ўзбекистон Президентининг Давлат маслаҳатчиси М. Умурзоқов қатнашди.

(ЎзА).

• Йил якуни арафасида

«ЎЗАВТОЙЎЛ»: ИСТИҚБОЛ БЕЛГИЛАБ ОЛИНДИ

Халқаро андозаларга мос келади! Америка мутахассислари Ғарбий Сибирнинг Нягань шаҳри аэропортида Ўзбекистон йўл қурувчилари барпо этган учиш-қўниш йўлига шундай баҳо бердилар. Ботқоқликда қурилган пишиқ учиш-қўниш йўли «ИЛ-76Д» ва «Боинг» тоифасидаги оғир юк ташувчи самолётларни қабул қилишга қодирдир. Американиклар эса, бу аэропортни кудратли «юк ташувчи» самолётлар қўнадиган ва ёқилғи тўлдириб оладиган оралиқ жой сифатида танлаб олишган.

«Ўзтюменйўлқурилиш» ва «Ўзураййўлқурилиш» трестларининг жамоалари Ғарбий Сибирда шартнома мажбуриятларини аниқ бажараётган ягона қурилиш бўлинмаси деса бўлади. Йил бошидан бери улар Тайга ботқоқликларида эллик километрдан зиёд бетон йўллар қуришди. Мазкур йўллар олис нефть конларини темир йўл ва аҳоли истиқомат қиладиган жойлар билан боғлайди.

— Бунинг ҳайрон қоладиган жойи йўқ, — дейди «Ўзавтойўл» давлат концерни бошқарувининг раиси Рустам Юнусов. — Ахир биз Россия шимолида 1980 йилдан бери ишлаётирмиз, катта тажриба орттирдик, у ерларда минг километрдан ортиқ йўл ётқиздик, аэропортлар ва вертолёт майдончалари барпо этдик. Ғоят мураккаб иқлим шароитида ишлашга тўғри келади, баъзан чуқурлиги тўққиз метргача борадиган ботқоқликлар устида йўл қуришга тўғри келади. Бироқ пул ўтказишда пайдо бўлган муаммолар, нефть қазиб чиқарувчилар билан уни қайта ишловчилар ҳаракатларида рўй берган келишмовчиликлар оқибатида бўлинмамиз бу йил анча қийин аҳволга тушиб қолди.

Аҳвол ҳақиқатан ҳам мураккаб. Йил охирига келиб хомаки ҳисоб-китобларга қараганда, буюртмачи бўлмиш нефтчилар трестларимиздан 500 миллион рублдан зиёд қарздор бўлиб қолишди. Айни вақтда нефтни қайта ишловчи заводларнинг нефть қазиб чиқарувчилардан қарзи миллиардларни ташкил этади, ана шундай вазиятда йўл қурувчиларимиз нима қилишлари керак?

Концерн раҳбарияти Тюмень вилояти маъмуриятига, Россия Федерациясининг Ёқилғи-энергетика ресурслари вазирлигига, Россия Марказий банкига расмий хат билан мурожаат қилди. Қарзлар тўланмаса Сибирь шимолида трестларимиз белгиланган ишларни амалга ошира олмасликларини уларга ётиғи билан тушунтирдик. Муаммоларни тезлик билан ҳал этиш зарур. Россияликлар, табиийки, вазиятнинг бутун мураккаблигини тушундилар ва нафақат қарзлардан узилиш, шу билан бирга Россия заводлари «Ўзавтойўл» концернига етказиб берган металл ва йўл техникаси ҳақини ҳам тўлаш имкониятини топдилар.

Шундай қилиб, вужудга келган вазиятни назарда тутиб, концернда Ғарбий Сибирдаги ишлар ҳажмини кўпайтириш вақти етди, деган қарорга келишди.

Бунинг нима кераги бор, деган савол туғилиши мумкин? Масаланинг моҳияти бундай. Юқоридаги қарор қурувчиларни иш билан таъминлашдан ташқари янги техника, ускуналар, махсус шиналар, битум ва бошқа кўп зарур маҳсулотларни сотиб олиш учун асқотадиган маблағларга эга бўлишни кафолатлайди. Ҳозир эса, бу нарсаларни фақат Россия рублига сотиб олиш мумкин.

— Биз ўз олдимизга мураккаб, аммо ҳал қилиш мумкин бўлган вазифани қўйдик: Сибирдаги трестларимиз учун Россиядан хом ашё ва материалларни камроқ сотиб олиш, уларни иложи борича Ўзбекистон Республикасидан келтириш ниятидамиз, — деб гапида давом этади концерн раиси.— Тажрибанинг кўрсатишича, бундай ёндашув энг тўғри йўлдир. Лекин иккинчи томондан, фақат бир минтақа билан чегараланиб, унга тўла қарам бўлиб қолиш мумкин эмас, биз буни яхши идрок этамиз. Шу боисдан ҳам биз йиллар давомида орттирган бой тажрибамиздан самарали фойдаланишга ҳаракат қиламиз. Бу тажрибамиз эса, Ўзбекистонни МДҲда йўл қурилиши бўйича етакчи мамлакатга айлантирди.

Бу муболаға эмас. Кўпгина мутахассисларнинг фикрича, Ўзбекистон йўлларининг сифати ва миқдори жиҳатидан собиқ Иттифоқнинг аксарият республикаларидан устун турадиган мамлакатдир. Ёш давлатимиз харитасида аҳоли истиқомат қиладиган биронта жой йўқки, унгв асфальт йўл солинмаган бўлсин.

Бу эса иқтисодиётни ижтимоий соҳани ривожлантиришнинг муҳим омилларидан биридир. Бу йил «Ўзавтойўл» жамоаси уч юз минг километрдан зиёд йўл ва кўчаларни қурди ва қайта таъмирлади. Бу, ўтган йилга нисбатан катта ўсиш демакдир.

Хўш, ҳозирги мураккаб иқтисодий вазиятда тармоқда ўз-ўзини уддалашгина эмас, шу билан бирга ишонч билан олга боришга қандай қилиб эришилмоқда?

— Ишлаб чиқаришда тартибни йўлга қўйиш, ҳар бир ходимнинг масъулия

(Давоми 2-бетда).

ФАРЗАНДЛИК БУРЧИ

ПУБЛИЦИСТИКА

Халқимиз куни кеча ўзининг чинакам миллий байрамларидан бирини — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинган куннинг бир йиллигини нишонлади. Бу кун бутун республикамиз бўйлаб умумхалқ байрами сифатида тантана қилди. Шундай бўлиши табиий ҳам-да.

Мамлакатимизнинг Бош қонуни қабул қилинган Ўзбекистон Олий Кенгашининг ўн биринчи сессиясида мен ҳам қатнашган эдим. У кун сира эсимдан чиқмайди. Бинобарин, ўша куни биз ўзимизнинг ҳақиқий, айтиш мумкинки, биринчи миллий Конституциямизни қабул қилган эдик. Ҳажман ихчам бўлган бу ҳужжат республика Президенти раҳбарлигидаги Конституция комиссияси аъзолари, мутахассислар, депутатлар томонидан узоқ ишланди, ўн бешдан зиёд давлатнинг бу борадаги тажрибаси ўрганилди, конституциялари таҳлил этилди. Тайёрланган лойиҳа эса бутун аҳоли томонидан муҳокама қилинди. Шунинг учун ҳам мамлакатимиз Конституцияси дунёдаги энг демократик, энг адолатли конституциялардан бири сифатида эътироф этилди. Ўтган бир йил эса Бош қонунимизнинг умри боқий бўлишидан далолат бериб турибди. Президентимиз Ислом Каримовнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти минбаридан сўзлаган нутқини жаҳон сиёсатдонлари, давлат раҳбарлари томонидан юқори баҳоланиши, Германия, Франция, Англия сафарларининг самаралари, мамлакатимизда амалга оширилаётган барча соҳалардаги ислоҳотлар бундай фикр юритишга тўла асос беради.

Табиийки, мазкур Конституциямизнинг қабул қилиниши мустақиллигимиз мевасидир.

Шу ўринда мустақиллик ҳақида баъзи мулоҳазаларимни баён қилмоқчи эдим.

Шукроналар бўлсинки, мустақиллигимиз ойдан-ойга, кундан-кунга мустаҳкамланиб, мамлакатимизнинг жаҳон миқёсидаги обрў-эътибори, нуфузи ошиб бораётир. Аммо мустақилликнинг туб моҳиятини, унинг афзалликларини теран тушуниб етмаганлар ҳали ҳам бор. «Совет даврида тўкин-сочинлик эди, ҳозир эса у нарса йўқ, бу нарса камёб», деб нолувчилар учрайди. Бундай гапларни оддий колхозчи ёки ишчи айтса, эҳтимол қайсидир даражада уларни тушуниш ёки кечириш мумкиндир, бироқ тўкин дастурхон атрофида ўтириб шулар сингари фикрларни билдирадиганларни кўрганимда ҳайратдан ёқа ушлайман. Ҳа, ишонинг шундайларни кўрганман ва улар билан бир неча маротаба баҳслашганман, мустақиллик, унинг асл моҳияти нимадан иборатлигини тушунтиришга ҳаракат қилганман.

Мустақилликни, гарчи соддароқ бўлса-да, бир ҳолатга ўхшатгим келади. Айтайлик, сиз бировнинг уйида ижарада яшаяпсиз. У уй жуда ҳашаматли, ҳамма шарт-шароит бор, халқ тили билан айтганда, шоҳона. Ҳатто уйнинг эгаси бошқа жойда туради, яъни сизга ҳеч ким халақит бермайди. Лекин, менинг ишончим комилки, сиз ўша ҳашаматда ўзингизни тўла маънода эркин ҳис эта олмайсиз. У ердаги нарсалардан ортиқча фойдаланишга истиҳола қиласиз, бошқаларнинг бирон нарсасини бузиб қўйишдан чўчийсиз. Ҳовлидаги дарахтларнинг тагини чопасиз, суғорасиз, хуллас, уларга қарайсиз, аммо ҳосилидан ейишга келганда, очиғи, ийманасиз. Чунки кўнглингизнинг бир чеккасида бу нарсалар бировники, мен учун омонат, деган андиша доим туради. Бу ўхшатиш балки ҳамма ҳам тушуниб етавермас, бошидан ўтказганлар учун эса жуда таниш манзара бўлади.

Вақти келиб, сиз ўша кошонани тарк этасиз. Эртаклардаги чолу кампирнинг кулбасидек кичик бир ҳовли сотиб оласиз ёки темир-бетондан қилинган кўп қаватли уйларнинг бирида икки хонали-уч хонали хонадон беришади. Ҳар икки ҳолатда ҳам бошингиз осмонга етади. Чунки энди сиз ўз бошпанангизга эгасиз. Кўнглингиз тубида ёруғ бўлиб ётган бошпана дарди энди йўқ. Шу боис ўзингизни қушдай енгил ҳис этасиз. Кечагина ҳовлида яшаган ҳолда ёру-биродарларингизни уйга эмин-эркин таклиф этолмас эдингиз, бугун торгина хонадонингизга ҳеч иккиланмай меҳмон таклиф этаверасиз. Болаларингиз ҳам яйраб кулади, деворингиз қоғозини йиртсалар ҳам кўнглингизга оғир ботмайди. Кулбангизнинг бирон жойини таъмирлашга кетган пулингизга ҳам ачинмайсиз. Чунки у сизники, ўзингизнинг мулкингиз-да! Энг муҳими — шундан гоз кириб, гоз чиқасиз.

Мустақиллигимизни қандайдир маънода ана шу ҳолатга ўхшатаман. Лоақал халқаро алоқаларимизни олиб кўрайлик. Совет даврида Ўзбекистон раҳбарияти четга ўз мамлакатлари билан бевосита алоқа қила олармиди? Ёки дунёнинг истаган давлатидан меҳмон таклиф этиш ҳуқуқига эгамиди? Булар-нинг ҳаммаси Москва орқали, у ердагиларнинг хоҳиш-иродаси билангина амалга ошар эди-ку. Мустақиллигимиз эълон қилинганига эндигина икки йилдан ошди. Бу муддат қўҳна тарих учун икки қошнинг орасидай бир гап. Бироқ тарихан қисқа шу вақт ичида не-не тарихий воқеалар рўй берди ўлкамизда. Ўз байроғимиз, гербимиз, мадҳия ва Конституциямиз қабул қилинди. (Тўғри, булар илгари ҳам бор эди, аммо улар СССР байроғи, герби, мадҳияси ва конституциясининг бир нусхаси эди, холос. Уларда на миллийлик, на Ўзбекистоннинг ўзига хос жиҳатлари акс этган эди. Буни ҳамма билади). Мамлакатимиз БМТ ва бошқа халқаро ташкилотларнинг аъзоси бўлди, икки юзга яқин давлат бизни мустақил давлат сифатида тан олди, етмишдан ошиқ мамлакат билан дипломатик алоқалар ўрнатилди. Президентимиз ўн олти давлатга ташриф буюриб, у мамлакатларнинг раҳбарлари билан турли соҳаларда ҳамкорлик ўрнатиш ҳақида ҳужжатлар имзолади. Шунингдек қувонарлики, Президентимиз бирон-бир давлатдан қарз ёки ёрдам сўрагани йўқ, тенгма-тенг ҳамкорлик қилиш таклифини ўртага ташлади. Бу халқимизнинг табиатидан, яъни ғурури баланд, орияти кучли эканидан далолатдир. Жаҳон доиралари бугун буни кўриб, тан олиб турибди. Айни чоқда бир неча давлатларнинг раҳбарлари республикамизга ташриф буюрди. Бугунги кунда Тошкентда қирққа яқин мамлакатнинг элчихона ёхуд ваколатхоналари очилган. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти, бошқа халқаро ташкилотлар-нинг ваколатхоналари ишлаб турибди. Чет элларнинг фирмалари билан ҳамкорликда ишлаётган қўшма корхоналар дастлабки маҳсулотларини чиқара бошлади.

Булар сиёсий ва иқтисодий масалалар. Маънавият борасида амалга оширилган ва бажарилаётган ишларнинг салмоғи янада залворлидир. Мен бу ўринда Баҳоуддин Нақшбанднинг 675 йиллиги, Имом Бухорий ҳаётига ва дарига доир ҳалқаро анжуман, Аҳмад Яссавий, ат-Термизийга бағишланган ва бошқа қатор тадбирларни назарда тутаяпман. Шўро замонида бу буюк зотларнинг туғилган кунларини халқаро миқёсда нишонлаш, асарларини нашр этиш, меросини ўрганиш у ёқда турсин, уларнинг номларини ҳам тилга ололмас эдик-ку. Наинки улар, ҳатто Бобур, Машраб ижодини ўрганишга ҳам чала-чулпа эди. Навоийдек улуғ зотнинг асарларини ҳам «таҳрир» қилиб нашрдан чиқарар, коммунистик мафкурага мослаб ўрганар эдик. Амир Темурга Тошкентнинг қоқ марказида ҳайкал ўрнатилишини, унинг номига кўчалар, хўжаликлар қўйилишини беш-олти йил олдин хаёлимизга келтирганмидик! Бунга ўхшаш мисолларни яна қанча-қанча келтириш мумкин.

Мустақиллик бизга нима берди, дегувчилар мана шулар ҳақида ҳам бир ўйлаб кўришларини истар эдим. Ахир дунёда яшашдан мурод фақат қорин тўйғазишдан иборат эмас-ку. Зеро, инсоннинг қадр-қиммати, иззат-нафси ҳамма нарсадан устун.

Мана шу ҳаракатлар буюк давлат барпо этиш йўлидаги дастлабки дадил қадамлардир. Тўғри, муайян қийинчиликлар бор, уни ҳеч ким инкор этаётгани йўқ. Бу ҳақда Президентимиз ҳам бир неча марта гапирди. Ҳозир янги рўзғордай қилдамиз. Янги рўзғорнинг ўзига яраша муаммолари, қийинчиликлари бўлади. Уларни бартараф этиш эса ўша рўзғор соҳибларининг қўлида. Агар ўша оиладагиларнинг ҳаммаси қанчалар ҳамжиҳат, бамаслаҳат иш олиб бориб, баравар ҳаракат қилса, қийинчиликлар шунчалар тез тугатилади. Бордию бирининг гапи иккинчисига тўғри келмай, бири бу ёққа, бошқаси яна бир тарафга тортса, ундай оилада на қут-барака, на ўсиш, на ўнгланиш бўлади.

Яратганга шукрки, бизнинг юртимизда ана шунақа бошбошдоқлик йўқ, ўзаро ҳурмат, аҳиллик, бирдамлик мавжуд.

Афсуски, хотиржамлигимизни, барқарорлигимизни кўролмайдиганлар, уни ҳар хил талқин қилишга уринувчилар бор. Ундайлар ўзимизда ҳам учрайди, ташқарида ҳам. Улар маълум вақтгача қандайдир ниқоблар ортида юриб, кейин ўзларининг ҳақиқий башараларини кўрсатиб қўймоқдалар. Буларни санаб ўтиришга ҳожат йўқ, деб ўйлайман. Чунки уларнинг кимлиги бутун кўпчиликка аён. Жаноб Жириновскийга ўхшаган ўзига кучи етмаганлар нималарни валдирамади. Бу жанобнинг «Останкино» телевиденияси орқали «сайраган» барчамизнинг ғазабимизни келтирди, бу ҳақда турли нашрларда фикрлар билдирилди. Мен уларнинг ҳаммасига қўшилган ҳолда бир гапни алоҳида таъкидлагим келади. У мусулмон халқларини очиқдан-очиқ ҳақорат қилди. Унинг фикрича, мусулмонлар чўлу саҳроларда умри ўтган эмиш. Сизларга мактаб, шифохона нима керак, мачитларга боринглар, хотин-қизлар чодра ёпинсин, деб «маслаҳат» берди жаноб Жириновский. Масъулиятсизлик, саводсизлик, алаҳсираш шу даражада бўладими? У жаноб менсимай қараган мусулмон халқларнинг вакиллари, яъни бизнинг аждодларимиз — Беруний океан ортида бошқа бир юрт борлигини башорат қилганида, Ал-Хоразмий ал-жабрни яратганида, Ибн Сино минглаб дардларга даво топганида, шифо топганида, ҳатто жарроҳликни синаб кўрганида, Улуғбек юлдузлар жадвалини тузиб чиққанида, Амир Темур ягона марказлашган давлатга асос солиб, Самарқанд, Шаҳрисабз, Бухоро, Ҳиндистон ва бошқа жойларда ҳайратомуз обидалар бунёд этганида, Навоий, Бобур ҳам шоир, ҳам давлат арбоби сифатида оламга донг таратганида ўша Жириновскийнинг аждодлари нима билан машғул бўлган экан?

Тарих ўжар бўлади, уни турлича талқин этиш мумкин эмас, бордию шундай қилинганда ҳам бир кун барибир ўз ҳолига қайтади. Буни бугун кўриб турибмиз. Етмиш йил давомида халқимизнинг тарихи сунъий равишда камситиб талқин этилди ва ўзимизга ҳам шу тарзда ўргатилди. Инқилобдан олдин ўзбекларнинг атиги икки фоизи саводли, қолган ҳаммаси саводсиз бўлган, деган гапни миямизга қуйди. Бунга ўхшаган ёлғон фикрлар озмунча эдими? Бу гаплар халққа нисбатан бўҳтон эканини кўпчилик билар эди, аммо айтишга ҳамма ҳам журъат этолмасди. Зеро, Қодирий, Чўлпон, Фитрат, Усмон Носир ва бошқа юзлаб, минглаб кишиларнинг тақдири ҳеч кимнинг эсидан чиқмаган эди-да.

Жириновский-ку ўзига кучи етмаган бир кимса экан, унга телеэфирни берган зотлар-чи? Балки улар «Жириновскийнинг пулини тўлаганмиз, кейин билганини гапиради-да», дейишлари мумкин. «Останкино» раҳбарлари бу гапларнинг оқибати нималарга олиб келиши мумкинлигини наҳотки ўйлаб кўрмасалар. Ваҳоланки, Жириновский русларнинг ўзини ҳам алдаётганини яширмади. Мен ҳамма гапимни ҳозир айтмайман, деди у. Ўн иккинчи декабрдан кейин айтаман, агар ҳозир гапирсам менинг фикрларимни ўзгариб қолиши мумкин, деди. Демак, нима қилиб бўлса ҳам депутат бўлиб олиш керак эди. Бундан ортиқ сурбетлик, қаллоблик бўлмас. Шунақа одамни телевизорга чиқариб, валдирашига имконият яратиб бериб ўтирганларнинг савиясига ҳам, мақсадига ҳам тушунмадим...

Юртимиздаги осойишталикни кўролмайдиганлар орасида баъзи бир чет эл радиостанциялари ва уларнинг ходимлари ҳам бор. Ачинарлиси шундаки, уларнинг кўпчилиги миллатдошларимиз. Хориждаги ватандошларимиз ўзларини ватанпарвар, халқимизни ҳам ўйлагандек қилиб кўрсатишади. Ватанимизни кўришга орзу қилувчи сифатида келадиганлар бор ва улар анчагина. Аммо тили бошқа, дили бошқалари ҳам топилади. Улар совет даврида Ўзбекистонда бўлаётган воқеаларни танқид қилишдан бўшашмасди, ҳозир ҳам шундай. Майли, совет давридаги гапларни қўяйлик, гарчи ўша пайтдаги танқидларнинг ҳаммаси ҳам тўғри, адолатли бўлмаса-да, бугунги ишларни танқид қилишдан мурод нима? Менда шундай фикр пайдо бўладики, уларнинг асосий мақсади Ўзбекистон, унинг раҳбарларини танқид қилишдан иборат, улар учун Ўзбекистон, халқимиз қандай тузумда, қандай шароитда бўлишининг аҳамияти йўқ. Мақсад — ёлғон ҳам айтиш, айрим камчиликларини оламга ёйиш, Ўзбекистонни, унинг раҳбариятини ёмонотлиқ қилиб кўрсатиш.

Биргина мисол келтираман. «Озодлик» радиоси 26 ноябрдаги эшиттиришида шундай дейди: «Республика Президентининг журналистлар, ижодкор ходимларнинг қалам ҳақларини оширилиш ҳақидаги Фармонни ҳамда бунга қўшимча вилоят ҳокимлари берган имтиёзлар Ўзбекистонлик журналистлар бошини айлантириб қўйди. Бошқача айтганда, оғзи мойланган матбуот ходимлари, ижодкор ва журналистлар мадҳиябозликни авж олдириб юбордилар». Энди ўйланг, ижодкорларнинг қалам ҳақи оширилган бўлса бунинг нимаси ёмон? Бордию қалам ҳақи оширилмаса, хорижлик ҳамкасбларимиз «Ўзбекистонда ижодкорларнинг иқтисодий аҳволи оғир», деб жар солардилар, шундай бўлган ҳам. Энди эса берилган имтиёзларни «ижодкорларнинг оғзини мойлаш», деб аюҳаннос солишмоқда. Аввало Ўзбекистондаги барча касб эгаларининг маошлари оширилмоқда. Ундан кейин, қалам ҳақи кўтарилишини нега энди ижодкорлар оғзини мойлаш, деб тушуниш керак? Ахир республика раҳбарияти бозор иқтисодига ўтиш жараёнида аҳолининг барча қатлами, шу жумладан, ижодкорлар ҳам моддий жиҳатдан қийналиб қолмаслигини таъминлашга алоҳида эътибор бераяпти-ку. Бунинг нимаси ёмону хорижлик ҳамкасбларимиз бундан нега безовта бўлишади? Мадҳиябозлик масаласига келсак, Ўзбекистон раҳбарияти, хусусан Президент бунга мутлақо қарши. Президентнинг Олий Кенгаш сессиясида, Вазирлар Маҳкамасининг йиғилишида, Сирдарё вилояти депутатларининг сессиясида бу ҳақда аниқ ва кескин гапирди. Президент матбуот хизматининг баёнотида яна бир бор таъкидланди.

Шу халққа хизмат қилиш мамлакатнинг барча фуқароси қатори ижодкорларнинг ҳам бурчи ҳисобланади. Журналистлар эса ўлкамизда рўй бераётган яхши ишларни ҳам, камчиликларни ҳам очиқ-ойдин ёзишяпти, буни ҳамма кўриб, эшитиб, ўқиб турибди. Бўлаётган яхши ишларни айтишдан, ёзишдан нега тортиниш керак? Уларни ҳар ким билиш, у ҳақда ғурурланиб ёзиш ҳам мардликнинг иши. Назаримда, «Озодлик» радиосидаги журналистлар юрт раҳбарига тош отилмаган ҳар қандай мақолани мадҳиябозлик, деб тушунадиганга ўхшайди.

Бу масаланинг бир томони. Энди иккинчи томонини, яъни уларнинг ўз ота юртларига нисбатан муносабатларини олиб кўрайлик. Агар улар ҳақиқатдан ҳам ватанпарвар бўлса, ота юртнинг обрўси, келажаги учун курашадиган бўлса шундай йўл тутармиди? Тирноқ остидан кир қидириб юрармиди? Юртимиздаги осойишталик, одамлар аҳил ва иноқ яшаб, ватанимизнинг келажаги порлоқ бўлиши учун бир ёқадан бош чиқариб меҳнат қилиши уларга хуш келмайдими, деган ўйларга бораман баъзан. Дўст одам дўстининг уйида кўрган камчиликни кўрганидан шод бўлмайди. Хориждаги айрим матбуот нашрларидаги миллатдошларимизнинг салбий ҳаракатларини кўриб, уларнинг дўстлигига, ватан тақдирида қайғуриш гаплари самимий эканига шубҳаланиб қоламан.

Ўлкамиздаги мавжуд қийинчиликлар ва камчиликларни кўпиртираверган билан бу юртнинг келажагига ҳеч қандай фойда келтириб бўлмайди. Қолаверса, четдан туриб танқид қилиш, «ақл» ўргатиш осон. Ватанни севмоқ иймондандир, деган машҳур ҳикматга амал қилган одам шу Ватан манфаати учун бел боғлаб хизмат қилади, бу йўлда унча-мунча қийинчиликларга бардош беради, уни бартараф этишга ҳисса қўшади. Синов пайтларида ўзини четга олиш ва бунга баҳоналар топиш, кимларнидир айблаш мард одамнинг иши эмас. Ватанни она билан тенглаштирамиз. Шундай экан, онамизнинг бошига ташвиш тушса, ўз манфаатимизни ўйлаб, уни ташлаб кета оламизми?! Оқил фарзанд бундай қилмайди, унинг виждони йўл қўймайди бунга.

Бу фикрларни айтишдан мақсад мустақиллигимизнинг моҳиятини, унинг туб аҳамиятини аҳолининг барча қатламларига чуқур тушунтирмоқ зарурлигини таъкидлашдир. Бунинг учун тезроқ миллий мафкурамизни асосини, унинг йўналишини ишлаб чиқиш зарур. Токи мамлакатимиздаги ҳар бир фуқаро шу юрт меники, унинг яхши куни ҳам, ёмон куни ҳам меники, ҳар қандай ташвишни онанинг ҳам менинг тақдиримга дахлдор дея олсин. Шу туйғу ҳар биримизнинг қалбимиздан чуқур жой олсин. Айни чоқда шу юрт, шу халқ учун, унинг бугуни, келажаги учун мен нима қилдим, том маънода фарзандлик бурчимни адо этаяпманми, деган савол бизни сира тарк этмаслиги керак. Зотан, Ватан яхлит тушунча, уни турли бўлакларга бўлиш мумкин эмас. Тикансиз гул бўлмаганидек, Ватан ҳам ташвишлардан холи эмас. Гулнинг гўзаллигини, ҳидини ёқтирган одам унинг тиканига ҳам бардош бериши, чидаши шарт. Акс ҳолда майда тиканлар заррасидан чўчиган киши гулнинг таровотидан, хушбўйидан бутунлай бебаҳра қолиши аниқ.

Маматқул ҲАЗРАТҚУЛОВ

ЭШИТМАДИМ ДЕМАНГЛАР

ОҒРИМАГАН БОШГА ОРТИҚЧА ТАШВИШ

ОДАТДА, фаранг аёллари ҳақида гап кетганда хушқомат, хипчабел нозанинлар кўз олдимизга келади. Бироқ...

ВАЗНИ 136 килоли Анна Зимберлан авиакассадан Парижгача битта чипта олмоқчи бўлди. Кассир уни бошдан-оёқ кўздан кечириб: «Сизга бир ўрин торлик қилади, иккита чипта олинг», деди. Агар Анна жанжал кўтармаганда, кўзлаган манзилига етолмасди.

Буниси ҳолва экан. Инглиз тили ўқитувчиси Изабел Ломарнинг 120 килоли вазни 175 сантиметрли бўйига мос эмаслиги учун ишдан бўшатишди. Уни қайта ишга жойлаштириш масаласида узоқ давом этган тортишувлар фақат мамлакат таълим вазирининг ўзи аралашгач, Изабел фойдасига ҳал бўлди.

ШОҲОНА САРОЙДАН ЎРМОННИ АФЗАЛ БИЛДИ

ЖАНОБИ олийлари Дания қироличаси Маргарете II нинг Зеноби лақабли ити ёзлик саройдан ўрмонга қочиб кетди.

ҚИРОЛЛИК тасарруфидаги бир неча ҳарбийлар итни икки ҳафта қидириб топишолмагач, Маргарете II журналистларга мурожаат этиб, Зенобининг йўқолганини бутун данияликларга маълум қилишларини сўради.

СУПУРГИ МИНГАН ШУМКАМПИР ДЕБ ЎЙЛАШДИ

БЕРЕЗНИКИ шаҳридаги кўчалардан бирида шундай ҳодиса юз бердики, одамлар ҳайратланишини ҳам, кулишини ҳам билмай қолишди.

ҚАНДАЙДИР кампир арқонга тўйиб олиб, баланд уйлардан бирининг учинчи қаватидан худди циркдагилардек, арқонда ерга учиб тушмоқчи бўлди. Лекин қарилик-ка, қўлининг кучи етмай, ерга қулади. Бу воқеани ажабланиб кузатиб турган йўловчилар ваҳимадан «тез ёрдам» чақириб юбордилар. Кампир эса ўрнидан туриб, гўё ҳеч нарса бўлмагандек, этакларини қоқиб, йўлига кетаверди.

БОЛАЛАР УЙИНИНГ ЎЗ ГОРБАЧЕВИ

ОДАМОХУНЛИГИ билан катталарни хушнуд этаётган Михаил Сергеевич Горбачев яқинда ... уч ёшга тўлганлигини нишонлади.

Ҳазил эмас, ҳақиқат — Миша Горбачев яқинда уч ёшга тўлди. Уни Уфадаги болалар уйига олиб келишганда на ўзи, на отаси ва на бувасининг исми маълум бўлмаган гўдак эди. Ходимлардан бири бу етимчага ўша пайтдаги президент шарафига унинг исм-шарифини беришни таклиф этди. Шу боис болалар уйи ўз Горбачевига эга бўлди. Ҳозир Мишанинг соғлиги, ҳаракатчанлиги Горбачевга ўхшаб кетади.

МИРШАБ СУМКАСИДА АРАҚ ИЗЛАМАНГ

АРХАНГЕЛСК туманидаги Красний Знамя қишлоғи аҳли ўзга ёқдан келган меҳмонга қўлбола арақ сотишдан бош тортдилар.

ҲОЛБУКИ, меҳмон маҳаллий бозорчадаги сотувчиларга ҳар хил пуллар таклиф этди. Бироқ уларнинг ҳаммаси «биз арақ ясамаймиз ҳам, сотмаймиз ҳам» деб тураверишди. Бундай эҳтиёткорликнинг сири бошқа ёқда экан: меҳмон елкасига осиб олган сумка милиция ходимлариникига жуда ўхшаб кетаркан. Бу томонларда ноқонуний йўл билан арақ-вино сотадиганлар қаттиқ жазоланадилар.

КОСТА-РИКАЛИК... НОМАЪЛУМ УЧУВЧИ ЖИСМ

ЯҚИНДА маҳаллий аҳоли Коста-Риканинг бир неча шаҳарлари осмонида учта номаълум учувчи жисм (НУЖ)ни кузатди.

АЙРИМЛАР ўзга сайёраликлар билан алоқага киришганлари ва улар хат берганларини айтишди. Маҳаллий газеталарда босилган бу хатда айтилишича, фазовий меҳмонлар Антарес сайёрасидан келишипти. Уларнинг гапи рост бўлса, ҳозир Ер шари жиддий хавф остида эмиш, ерликлар гиёҳванд моддалар истеъмол қилишиб, атроф-муҳитни заҳарлаб, Ер шарини ... Бироқ «Буюк Яратувчи» Ер сайёрасининг бутунлай йўқ бўлиб кетишини хоҳламас эмиш. Меҳмонлар ўз мактубларини шу илиқ сўзлар билан тугатиб, яна қайта келишларини ваъда қилиб, учиб кетишибди.

ЎҒРИНИ... ҚУЛОҒИ ТУТИБ БЕРАДИ

БОББИ Кларк Лондон яқинида жойлашган «Берклайз» банки бўлимидаги пулларни ўғирлаш режаси хамирдан қил суғургандек муваффақиятли тугашига қатъий ишонганди.

АМАЛДА ҳам шундай бўлди. Банк ходимларидан бирор киши қаршилик кўрсатмай, ўғрининг хатти-ҳаракатларини совуққонлик билан кузатиб тураверишди. Балки улар Боббининг қўлидаги қуролдан қўрқишгандир. Аммо банкда олдиндан эҳтиёт чораси кўрилиб, видеокамера ўрнатилган экан.

Орадан икки ой ўтмай, Бобби қора курсига ўтирди. Маълум бўлишича, видеосуратда жиноятчининг, айтайлик, фақат қулоғигина аниқ тасвирга тушган бўлса, кифоя. Чунки, инсон қулоқлари тузилиши худди бармоқ изларидек ҳар кимники ўзига хос бўларкан. Яъни, қулоғига қараб, ҳар қандай жиноятчининг шахсини аниқлаш мумкин экан.

ИККИ ЮЗ САКСОН МИНГ ЙИЛЛИК АЖДОДИМИЗ

ХИТОЙНИНГ шимолий-шарқий қисмидаги Ляонин вилоятида «қадимий» одам қолдиқларини кавлаб топиш ишлари давом этмоқда.

АРХЕОЛОГИК қазишлар чоғида топилган бундай одам қолдиқларини бир пайтлар ЮНЕСКО йилнинг буюк илмий ихтироси сирасига киритган эди. Ўша пайтда топилган «қадимий» одамнинг бош суяги ва бошқа аъзолари суяклари Цзиньнюшань тоғидаги ғордан топилганди ва бундан 280 минг йил илгари яшаб ўтган, деган хулоса чиқарилганди.

ОДАМХЎР АЙИҚЛАР

ИРКУТСК вилоятининг Киренск, Катанг туманлари аҳолиси учун бу йилги қишнинг бошланиши чинакам фалокатга айланди.

АЛЕКСЕЕВКА қишлоғи фуқароси 68 ёшли С. Анкудинов айиқлар «юриш»ининг биринчи қурбони бўлди. Эшик пилапоясида пойлаб турган айиқ уй эгаси кўринганида унга ташланди...

Воқеа содир бўлган жойга етиб келган миршаб В. Бувенко даҳшатли манзаранинг гувоҳи бўлди. Бечора чолнинг ғажиб ташланган боши бир ёқда, ярми қолган танаси бошқа ёқда ётарди. Зудлик билан тузилган шошилинч гуруҳ айиқни шаҳарнинг қоқ ўртасида учратди ва отиб ташлади. Шаҳар аҳолиси хонадонларида ҳам бир неча бор айиқ изларини кўрди. Кутим қишлоғи аҳолиси ҳам уч айиқнинг бир бўлиб юрганини кўришган.

«ЎЗАВТОЙЎЛ»: ИСТИҚБОЛ БЕЛГИЛАБ ОЛИНДИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

тини ошириш, тармоқнинг барча бўлинмаларида давлат ва технология интизомига қатъий риоя қилиш муваффақият гарови бўлади, — деди Рустам Юнусов. — Ишимизнинг қай қилувчи қуйи бўғини — йўл қурилиш-таъмирлаш пунктларининг мавқеи ва масъулиятини ошириш зарур деган хулосага келдик. Ана шу муаммони ҳал этиш орқали тўрачилик тўсиқларига бардам бердик, бу эса, тармоқнинг умумий самарадорлигини оширишга кўмаклашади.

Ҳозирги кунда республикада йўл қурилиши техникаси, автотранспорт, йўл қурилиши материаллари ва анжомлари билан таъминланган 512 та йўл қурилиш-таъмирлаш пунктлари ишлаб турибди. Уларга катта ваколатлар берилган. Шу билан бирга тузилган шартномаларга кўра юклатилган масъулият ҳам катта. Бу бўлинмалар ўзларига бириктирилган автомобиль йўлларининг хўжайинлари бўлиб, транспорт воситаларининг хавфсиз ва ҳеч қандай монеликсиз қатновига жавоб берадилар. Шу боисдан автомобиль йўллари вилоят бошқармалари билан тузилган шартномалар асосида кеча-кундуз ишлашга тўғри келади. Бундай тартиб кишининг ёғин-сочинли кунларда айниқса муҳимдир. Шу кунларда навбат билан ишлайдиган бир неча минг бригада уч сменада меҳнат қилиб, республика автомагистралларида транспортнинг равон ҳаракат қилишини таъминламоқда.

— Келгуси йилдаги режаларимиз ҳам жиддийдир, — гапида давом этади бошқарув раиси. — Ўзбекистонда, Ғарбий Сибирда бажараётган одатдаги кундалик ишларимиздан ташқари бўлинмаларимиз жанубий портларга олиб борувчи автомобиль йўлларининг қурилишига ҳиссасини қўшиш учун киришадилар. Бу йўлнинг асосий қисми Афғонистоннинг шимолидан ўтади. Биз карвон йўлларини ... қуриш бўйича ... ҳам киради. ... кўп йиллардан бери ... минглаб одамларни иш билан таъминлаш имконини беради...

Л. ЛЕВИН, И. САФАРГАЛИЕВА, ЎзА мухбирлари.

ЎЗ ВЕЛОСИПЕДИМИЗ БЎЛАДИМИ?

Наманганнинг Уйчи туманида бир корхона бор. У илгари «Уйчисельмаш» деб юритиларди. Собиқ Иттифоқ даврида мазкур жамоа қишлоқ хўжалик истеъмоли моллари ишлаб чиқаришга ихтисослаштирилди.

Шу орада жамоа гоҳ у, гоҳ бу вазирлик ихтиёрига ўтказилди. Мутасаддиларнинг номини, ваколати ҳам ўзгараверди. Ниҳоят, корхона Ўзбекистон Маҳаллий саноат вазирлиги ихтиёрига ўтказилди. Вазирлик раҳбарлари корхона ... Аксинча, уларнинг таклифларига қулоқ солди. Ниҳоят, 1989 йилнинг ёзида корхона раҳбарлари Ҳиндистоннинг «Командиронка» ширкатига ... Делегация жаҳонга машҳур «АВОН» фирмасида бўлди. Бу ҳақда корхона директори жаноб Бабурж Пахва билан учрашди.

— Ана ўшанда билдик, велосипедни минишнинг осонлигини, уни тайёрлашнинг қийинлигини, — дейди ўша вақтда корхона директори бўлиб ишлаган Собитхон Муҳамедов. — Мазкур фирмада 50 хил велосипед ишлаб чиқарилар экан. Унинг ҳар бири мамлакатнинг турли шаҳарларида тайёрланади.

Хуллас, икки томонлама манфаатли ҳужжатлар имзоланди. Ҳинд мутахассислари Уйчига келиб, завод билан танишдилар, 10 йил муддатга шартнома тузилди. Унда дастлабки 2 йил учун 25 минггадан велосипед ишлаб чиқариш кўзда тутилган ва шунга яраша зарур эҳтиёт қисмлар юборилишини улар ўз зиммаларига олишган эди. Бунинг эвазига эса уларга 18 тонна ипак етказиб бериш зарур эди. Бироқ корхона жонкуярлари ўз харажатларининг ... кучди. Ҳамма нарса Кремлдан ҳал қилинмасмиди? Ўша пайтда собиқ Коммунистик партия Марказқўмининг котиби З. Н. Биркин ... «Йўқ, қимматга тушар экан, ипак бермаймиз», деди. Натижада Ҳиндистондан ... тариб кетилди.

Шундай қилиб, Ўзбекистоннинг ўз велосипеди мустақиллигига ҳар қандай бой берилди. Ипакни айирбошлашга рухсат этилмади. Оқибатда завод берк кўчага кириб қолди. Завод маъмурияти энди бутун умидини Харков велосипед заводига қаратди. Москвадаги Ленин комсомоли номли автомобиль заводига борилди. Бу ерда ... машинаси тайёрлаш учун шартнома имзоланди. Аммо ҳамма ҳаракат зое кетди.

Ўзбекистонда турар жойлар учун кўплаб ер участкалари ажратила бошлангач, маъмурият Фарғона газ плита заводи билан алоқа боғлади. ... Ҳозир бу ерда ... чиқарилмоқда.

«Велосипед масаласида оғзимиз куйиб қолди», — дейишади корхона ходимлари. Шу ўринда қайд этиш керакки, Ўзбекистон кўп болали юртдир. ... Ҳиндистон билан 1989 йилда имзоланган ҳужжатларга «тилга киритиб», велосипед ишлаб чиқаришни йўлга қўймоқ керак. Ўйлайманки, бу масалага диққат-эътибор берадилар ва бу муаммони ижобий ҳал қилишга кўмаклашадилар.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛОВ, Раҳимжон ИРИСОВ, «Халқ сўзи» мухбирлари.

Лауреатларни табриклаймиз!

Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Комитетининг бюроси адабиёт соҳасида Усмон Носир номидаги 1993 йилги мукофотларни бериш тўғрисида қарор қабул қилди. Бу мукофот икки йил муқаддам истеъдодли ёшларни аниқлаш ва уларнинг ижодини рағбатлантириш учун таъсис этилган эди.

Бу гал тўрт нафар адиб Усмон Носир номидаги мукофот лауреати бўлди. «Ёзувчи» нашриётининг Бош муҳаррири Абдували Қутбиддин «Бахтли йил» шеърий тўплами учун шу номга сазовор бўлди. Мукофот «Саодат» журналининг ходими Қўчқор Норқобилга «Дарё ортидаги йиғи» қиссаси ва вақтли матбуотда эълон қилинган туркум ҳикоялари учун берилди. «Наврўз» нашриётининг Бош муҳаррири Тўлқин Эшбек «Жигарбандлар» қиссаси ва ҳикоялар тўплами учун мукофот билан тақдирланди. Бекобод металлургия заводида таржимон бўлиб ишлаётган Оллоёр Бегалиев «Сеҳрли уйқу» эртаклар тўплами учун Усмон Носир номидаги мукофотнинг тўртинчи лауреати бўлди.

(ЎзА).

Ўт балосига бефарқ бўлманг

БУ ЙИЛ қиш эрта ва совуқ келди. Бундай бўлишини кутмаган айрим бепарво фуқаролар дўппи тор келганда қандай бўлмасин уйни иситиш пайига тушиб, ёнғиндан сақланиш қоидаларини бузмоқдалар. Маълумки, палапартиш иш ташвиш келтирмай қолмайди.

Шу йилнинг октябрь, ноябрь, декабрь ойларида печкаларнинг носозлиги ва бошқа тартиббузарликлар оқибатида биргина Тошкент вилоятининг ўзидаги 62 та хонадонда ёнғин содир бўлди. Бу бахтсиз ҳодисаларнинг айримлари фожеали тугади. Чунончи, Ангрен шаҳрида истиқомат қилувчи Гулнора Қўзиева уч нафар ёш боласини уйда қолдириб, дўконга харид қилгани кетган. Қаровсиз қолган гўдаклар гугурт ўйнашиб, кўрпани ёндиришган ва ўзлари аччиқ тутун таъсирида димиқиб, нобуд бўлишган. Уйга қайтиб келган онаизорнинг қандай аҳволга тушганлигини тасаввур қилиш қийин.

Оҳангарон шаҳрида яшовчи, ҳеч қаерда ишламайдиган Жамила Муҳамедова бир ва уч ёшли икки ўғлини уйда қолдириб, устларидан қулфлаб, дугонасиникига меҳмонга кетади. Қайтиб келганида уйи ҳам, норасида гўдаклари ҳам куйиб, кул бўлган эди. Афсуски, бу даҳшатли фожеа оҳангаронликлар учун етарли сабоқ бўлмади. Беш ёшли ўғиллари ва уч яшар қизларини уйда ёлғиз қолдирган Бойсариевлар ҳам ёнғин туфайли фарзандларидан жудо бўлишди.

Йил бошидан буён Тошкент вилоятида содир бўлган ёнғинлар оқибатида 40 киши бевақт ҳаётдан кўз юмди, 340 киши турли даражада тан жароҳати олди. Шуниси ачинарлики, катталарнинг масъулиятсизлиги, бефарқлиги натижасида бир неча нафар норасида нобуд бўлди ёки баданлари куйиб, бир умр айбли бўлиб қолди.

Ёнғин чиққан хонадонлардаги уй жиҳозларини қайта сотиб олиш мумкиндир, бироқ катталарнинг масъулиятсизлиги қурбони бўлган Г. Қўзиеванинг уч боласини, Ж. Муҳамедованинг икки ўғлини, Бойсариевларнинг икки фарзандини ким қайтариб беради?!

Биз, вилоят ёнғиндан сақлаш бошқармаси ходимлари фуқароларни яна бир марта огоҳлантириб айтмоқчимизки, уйларни иситишда фақат давлат андозалари асосида тайёрланган асбоб-ускуналардан фойдаланинг, печкаларга ўтин ёқишда енгил алангаланувчи нефт маҳсулотларидан фойдаланманг, тандир ва ўчоқдаги оловни кераксиз бўлганда ўчириб қўйинг, ишлаб турган иситиш электр асбобларини, телевизор ва радиоларни қаровсиз қолдирманг, болаларнинг гугурт ўйнашларига имкон берманг, уларни ҳеч вақт ёлғиз қолдирманг.

Н. ЕДГОРОВ,
Тошкент вилояти ёнғиндан сақлаш бошқармаси муҳандиси.

Хусусийлаштириш давр талаби

Тошкент шаҳар ҳокимияти, шаҳар давлат мулки бошқармаси ташаббуси билан яқинда Ўзбекистон тарихи музейи саройида «Янги мулкчилик субъектлари ва хусусийлаштириш» мавзусида маслаҳат кенгаши бўлиб ўтди. Кенгашда республиканинг турли ҳудудларидан келган мутахассис олимлар, ҳуқуқшунослар, ташкилот ва корхона раҳбарлари иштирок этдилар. «Йиғилишимиздан асосий мақсад — хусусийлаштириш давомида юзага келаётган бир қатор муаммолар, талаб ва таклифлар хусусида батафсил маслаҳатлашиб олиш, — дейди шаҳар давлат мулки бошқармаси бошлиғи А. Файзуллаев.— Шу вақтгача Тошкент шаҳри ҳудудида 3800 дан зиёд объект хусусийлаштирилди».

Йиғилишда меҳмон сифатида қатнашган АҚШ «Прайс Уотерхаус» компаниясининг маслаҳатчиси жаноб Жей Медиганнинг фикрича, ҳар бир хусусий корхона мустақил жамоа демакдир. «Уларга ҳукумат холис ҳакам бўлмоғи керак,— дейди у.— Яъни ҳеч қайси тарафга ён босмай, адолатни назорат қилиб бормоғи лозим. Бу — рақобатнинг асосий шарти». Жаноб Медиган бу борада Польша давлатида ўтказилган ислоҳотни мисол келтирди.

Маслаҳат кенгаши қизғин баҳс-мунозараларга бой бўлди. Мутахассислар учрашув қатнашчилари саволларига жавоб бердилар.

Ю. ҲАМИДОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Жасорат лаҳзалари

ЎҚИ ЎЗИГА ТЕГДИ

Одатда, иқтисодий ёки моддий жиҳатданми бирон кор-ҳол бўлса, таскин излаймиз. Жўяли далда тополмасак, «ҳозир ҳаммага қийин» деймиз. Умумийликка ўрганганмиз-да!

Дарвоқе, «ҳозир ҳаммага қийин»ми? Назаримда, бу жумбоқ ҳар бир соҳа кишиларининг ўзларига аён. Негаки, алоҳидалик энди аста-секин ойдинлашаяпти. Менимча, сергакликни шиор қилиб олганларга ҳамиша қийин. Ҳа, осойишталигимиз посбонлари ҳеч бир дақиқаларни ғафлатда ўтказишмайди. Бу — уларнинг ўз ҳаловатларини эмас, балки кўпчилик манфаати, тинчлигини ўйлаганликларидандир.

Кунлардан бир куни, аниқроғи, шу йилнинг 31 октябрида, чошгоҳда пойтахт шаҳар ҳокимияти ички ишлар бошқармасининг навбатчи қисмига шошилинч хабар тушди: хонадонда номаълум кимса автоматдан ўқ узиб, икки кишини ўлдиради, бирини бўйни ва кўкрагидан ярадор қилади (у ҳам 17-шаҳар шифохонасининг реанимация бўлимига олиб борилганда ҳушига келмасдан нобуд бўлади).

Янада ташвишли томони шундаки, жиноятчи ҳодиса содир бўлган жойдан яширинган. Маълумки, шаҳар кенг, бироқ бедарвоза эмас! Бу ҳолни яхши англаган бошқарма бошлиғи, милиция генерал-майори К. Ғафуров бошчилигида «Сирена» операцияси ишлаб чиқилди.

Ва орадан олти ярим соат ўтганда А. Турбанов номли ДАН постидан хабар келди. Ўша номаълум жиноятчи олд ойнасига автоматдан ўқ узиб О 6223 ТШ рақамли автомашина ҳайдовчиси Р. Ҳошимовни тўхтатган ва ундан пойтахтнинг Эски шаҳрига элтиб қўйишни талаб қилган. Рад жавобини олгач, яна ўша совуқ қурол билан қўрқитиб, Ж 8680 ТШ рақамли автомашинани бошқариб бораётган фахрий Ю. Тиллаевни тўхтатган ва унинг ёнига ўтириб олиб, «Ал Беруний» метробекатига ҳайдашни буюрган...

Ўз-ўзидан равшанки, вазият жуда қалтис. Жиноятчи ўта хавфли, бунинг устига энди унинг қўлида жони гаровда бўлган бегуноҳ шахс турибди. Қотилликка булғанган ҳаёти омонат эканини ҳис қилиши ҳамоно, атрофдагилар умрига завол бўлиши ҳеч гап эмас. Қотил минган машинани мумкин қадар кимсасиз кўчаларга ва шаҳар марказий қисмидан узоқроққа йўналтириш чоралари эҳтиёж юзасидан таъминланди.

Ана шунда қулай пайтдан фойдаланиб, Ўзбекистон ва Фурқат кўчаларининг чорраҳасида ўша машина қуршаб олинди. Лекин қонсираган жиноятчи «анойи эмас»лигини исботламоқчи бўлди: қаттиқ жанговар қаршилик кўрсатиб, ҳаракатдаги соқчилик хизматининг рота командири, милиция катта лейтенанти Фахриддин Музаффаровни ва йўл ҳаракати хавфсизлиги нозири, катта сержант Музаффар Турсунқуловни ярадади. Отишмалар чоғида жиноятчининг ўзи ҳам бошидан ярадор бўлди. Ва 5 та жанговар ўқи қолган АКМС автомати билан қўлга олинди.

Изчил текширишлар шуни кўрсатадики, уч кишининг ёстиғини қуритиб, икки миршабни яримжон қилган ашаддий жиноятчи Қозоғистоннинг Эмби туманида яшовчи 26 ёшли Муратбой Тажигалиев экан.

Маълумот учун шуни ҳам айтиб ўтиш лозимга ўхшайди: яраланган миршаб ходимларига ўз вақтида 1-шаҳар шифохонасида тиббий ёрдам кўрсатилди. Қотил эса жарроҳлик ишлари олиб борилаётганида жон берди. «Итга ит ўлими» деб шуни айтсалар керак.

Сафар ОЛЛОЁР,
журналист.

«Инсон ҳуқуқлари ва давлатдаги тартибот Конституциядан бошланади»

ЎЗБЕКИСТОН КОНСТИТУЦИЯСИНИНГ БИР ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАБ ЎТКАЗИЛГАН ХАЛҚАРО ИЛМИЙ АНЖУМАН ҚАТНАШЧИЛАРИ БЎЛМИШ ФРАНЦИЯ, РОССИЯ, МАРКАЗИЙ ОСИЁ ДАВЛАТЛАРИНИНГ ТАНИҚЛИ ҲУҚУҚШУНОСЛАРИ ШУНДАЙ ФИКРНИ БАЁН ЭТДИЛАР.

А. Саидов,

О. Шмидт,

Н. Витрук

ПРЕЗИДЕНТ Ислом Каримовнинг Францияга ташрифидан сўнг бу мамлакатда Ўзбекистонга бўлган қизиқиш янада кучайди. Фаранг олимлари конституциявий ҳуқуқ соҳасида халқаро эътирофга сазовор бўлишган. Шу боис уларнинг Ўзбекистонда бўлиб ўтаётган турли анжуманлардаги фаол иштироклари ҳар жиҳатдан фойдалидир. Тошкент юридик институти бир гуруҳ домлалари ва талабалари бу мамлакатга ўқиш ва тажриба ўрганиш учун боришга ҳозирлик кўрмоқдалар.

Ўзбекистон Конституциясининг бир йиллигига бағишланган анжуман ташкилотчиларидан бири, профессор, Тошкент давлат юридик институти ректори Акмал Саидов фаранг профессори Оливье Шмидт ҳамда Россия Конституциявий суди раиси вазифасини бажарувчи, профессор Николай Витрук билан Ўзбекистон Конституциясининг жаҳон конституциявий тузилиш тажрибаси учун аҳамияти хусусида суҳбатлашди.

А. САИДОВ: — Жаноб Шмидт, Сиз Ўзбекистон Республикаси Конституциясига юридик нуқтаи назардан қандай баҳо берган бўлур эдингиз?

О. ШМИДТ: — Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришгач, ўз конституциясига муҳтож бўлган эди. Чунки, унга мерос қолган 1977 йилги конституция ҳуқуқий давлатнинг юридик тамойиллари талабларига жавоб беролмасди. 1992 йилнинг 8 декабрида мустақил Ўзбекистоннинг биринчи Конституциясини қабул қилиш баробарида мамлакатингиз замонага хос ҳуқуқий давлат қуриш учун юридик асосга эга бўлди.

Сизнинг Конституциянгиз шуни кўрсатдики, собиқ Иттифоқ ҳудудидаги янги мустақил давлатлар ҳуқуққа беписандлик иллатидан бемалол фориғ бўла олар эканлар. Қонуншуносларингиз давлатдаги ваколатларни ижроия ва қонун чиқарувчи ҳокимиятлар ўртасида тақсимлашнинг ишончли тизимини белгилай олдилар. Менимча, Ўзбекистоннинг Асосий Қонуни ва бошқа қонунлари ҳуқуқ ва бурчларнинг юридик эҳромини тўғри тиза билдилар ва жойларда ҳокимият ҳамда фуқаролар унга қатъий амал қилмоқдалар. Қонунчилик ва ҳуқуқларни ишлаб чиқишга оид муҳим масалаларда ҳакамлик роли Конституциявий судга берилган.

Конституция ва қонунларнинг устиворлигини эълон қилиб ҳамда унинг талаб ва қоидаларига амал қилар экан, Ўзбекистон Республикаси ҳуқуқий давлат сари элтадиган машаққатли йўлда жуда муҳим қадам қўйди. Мен бундан жуда хурсандман.

А. САИДОВ: —Франция ҳамда Ўзбекистон конституциялари ўртасида, Сизнингча, қандай умумийлик бор?

О. ШМИДТ: —Қарашлари ва маданиятлари турлича бўлган икки юридик тизимни бир-бирига қиёслаш — нозик масала. Шундай бўлса-да, айрим ўхшашликлар ҳақида гапиришга асос бор. Ҳар иккала Конституциянинг кириш қисмида кўпгина умумий мақсадларни илғаш мумкин. Сизнинг Конституциянгиз Конституциявий судни ташкил этишни назарда тутади ва ҳуқуқий нормаларга бўйсунишнинг муҳим аҳамиятини таъкидлайди. Сизнинг қонун чиқарувчи органингиз — Олий Мажлис — 5 йил муддатга ва кўппартиявий рўйхат асосида сайланган ноиблардан ташкил топиши керак. Фуқаролик, ҳуқуқий, иқтисодий, маданий ва маънавий боралардаги тенгҳуқуқлилик мамлакатингизнинг Асосий Қонуни мағзига сингдирилган. Мана шуларнинг ҳаммаси бизнинг конституциявий тажрибамизга кўп жиҳатдан эгизак келади.

А. САИДОВ: —Шу муносабат билан айтингчи, бизнинг Конституциямиз мазмун-моҳияти қай даражада мустақил?

О. ШМИДТ:—У мутлақо мустақил ва айнан Сизнинг халқингиз ва жамиятингиз талаблари ҳамда анъаналарига жавоб беради.

Сизнинг Конституциянгиз Давлат ҳамда фуқаро жамияти конституцияси ҳисобланади, чунки, ана шу икки муҳим ҳуқуқий соҳани тартибга солади. Франция Конституцияси эса, асосан Давлат Конституцияси ҳисобланади. Эътиборингизни шунга қаратмоқчиманки, Давлатнинг ўзи фаранг миллатининг ҳуқуқий тимсолидир.

А. САИДОВ:— Биламизки, Францияда конституциявий ислоҳотга тайёрланиш юзасидан катта ишлар қилинаяпти. Марҳамат қилиб айтолмайсизми: унинг асл моҳияти нимада?

О. ШМИДТ: —Франция Конституцияси икки йўналишда қайта кўриб чиқилиши мумкин. Биринчиси — Асосий Қонуннинг 89-моддасига мувофиқ Конституцияни қайта кўриб чиқиш юзасидан таклифлар лойиҳаси аввал Франция Республикасининг Миллий Мажлиси ва Сенат томонидан қабул қилинади; бу икки палата парламентни ташкил этади. Агар таклиф қабул қилинса, кейин у мамлакат фуқаролари референдумига тақдим этилиши керак.

Бироқ, ўз ваколатига кўра Республика Президенти таклифлар лойиҳасини фуқаролар референдумига тақдим этмай, парламентнинг ҳар иккала палатасини Версал Конгрессига тўплаш ҳуқуқига эга. Конгресс учдан икки кўпчилик овоз билан Президент таклифини қўллаб-қувватлаши керак. Овоз бериш натижалари ўзгача бўлса, лойиҳа рад этилади.

Иккинчи йўли, Конституциянинг 11-моддасида белгилаб қўйилган. Республика Президенти конституциявий қонуннинг давлат ҳокимиятини тузишга қаратилган лойиҳасини референдумга тақдим этиши мумкин.

Ҳозир Франция Европа интеграцияси муносабати билан ўз Конституциясини қайта кўриб чиқди. Французлар Маастрих битимини қўллаб-қувватлаган ҳолда бу интеграция жараёни хусусида шу йил 19 сентябрда ўз фикрларини баён этдилар. Маълумки, Европа ягона ҳуқуқий иқтисодий, ижтимоий кенглик сари бормоқда. Франция эса ана шундай янгилик тарафдорларидан биридир. Бу янгилик ўз навбатида мамлакат Асосий Қонунининг янгиланишига олиб келади.

А. САИДОВ: —Ўзбекистон Сизда қандай таассуротлар қолдирди?

О. ШМИДТ: —Ўзбекистон — бой ва бетакрор гўзал табиатли мамлакат. Сизнинг юртингиз ҳусни ва улуғворлиги жиҳатидан беназир архитектурасига эга. Чунончи, Самарқанд менда ўчмас таассурот қолдирди. Рўй-рост айтишим мумкинки, Ўзбекистон бўйлаб сайр қилар экансан, ўзбек халқининг нақадар хушмуомала, меҳмондўст эканлигини ҳар қадамда чуқур ҳис этиб турасан киши. Тошкентни кўрганимдан сўнг шундай қатъий хулосага келдим: ниҳоятда обрў, муносиб ва замонавий пойтахт.

А. САИДОВ: —Ҳақиқатан ҳам мустақилликда кечган икки йил давомида Франция ва Ўзбекистон ҳуқуқшунослари илмий алоқаларни анча бойитиб, мустаҳкамлашга эришдилар. Франциянинг ҳуқуқий фани Ўзбекистон Конституцияси лойиҳаси экспертизасига катта қизиқиш билан қараб, уни қўллаб-қувватлади. Икки мамлакат ҳуқуқшунослари давлатларимиз ва халқларимизнинг бир-бирларини янада чуқурроқ тушунишлари борасида бундан буён ҳам кўп ишлар қилишлари шубҳасиз.

Энди профессор Н. Витрукнинг Ўзбекистоннинг конституция соҳасида орттирган тажрибаларининг ўзига хос жиҳатлари хусусидаги фикрини билишни истардик.

Н. ВИТРУК:—Минг йиллик тарихга эга бўлган мамлакат — Ўзбекистоннинг мустақиллиги унинг Конституциясига асосланган. Бу Конституция ўз ҳуқуқий, ақлий тажрибалари ва умумэътироф этилган нуқтаи назарларнинг холис ва якка ифодасидир. Ўйлайманки, Ўзбекистоннинг конституциявий ҳуқуқи айнан шу йўналишда ривож топади, ўзбек халқининг буюк маданий ва маънавий ютуқларини қамраб олади.

Сизларнинг анъанавий ислом ҳуқуқлари — шариатнинг совет конституциявий потенциалини ўрганаётганингиз ҳам қўллаб-қувватлашга арзигулик саъй-ҳаракатдир. Зеро, минтақа халқлари минг йиллар давомида ана шу ҳуқуқлар асосида яшаб келдилар. Маҳаллалар орқали ўз-ўзини бошқаришдек анъанавий тажрибадан ҳам кўп нарса ўрганиш мумкин.

Конституциянгизнинг муносиб қадр-қиммати яна шундаки, Президент билан парламентнинг ваколатлари оқилона белгиланган. Ҳокимиятни тақсимлаш принциплари бу ерда давлат ҳокимиятининг сўзсиз ягоналиги маъносида талқин этилади. Асосий Қонунингиз ҳокимият ҳар бир шахобчасининг ҳаракат доираси ва ўзаро ҳамкорлигини аниқ белгилаб берган. Конституциявий йўл билан мустаҳкамлаб қўйилган кучли Президентлик ҳокимияти амалда ўзини тўла оқлади. Ҳокимиятнинг олий мақсади халқ учун яхши шарт-шароит яратиб бериш эканлиги ҳам тушунарли. Ўзбекистоннинг конституция борасидаги тажрибаси собиқ Иттифоқдаги бошқа давлатлар конституция яратиш соҳасидаги ишларида шу жиҳати билан фойдалидир.

Ўзбекистоннинг янги судлов тизими ҳам замонга мосдир. Россиядаги каби сизларда ҳам Конституциявий, Олий ва Хўжалик судлари амал қилади.

А. САИДОВ: —Фуқароларнинг Ўзбекистон Конституциясида мустаҳкамлаб қўйилган ҳуқуқларини қандай баҳолайсиз?

Н. ВИТРУК:— Конституциянгизга мувофиқ фуқаро давлат билан тенгдир. Бундай тенгликни таъминлаш конституциявий тараққиётнинг муҳим амалий вазифаси ҳисобланади. Конституциявий суд фуқаро ва инсон ҳуқуқлари ҳамда эркинликларининг ҳимоячиси ҳисобланади ва бинобарин, у Конституцияни ҳимоя қилади. Худди шу маънода Асосий Қонун ҳаётий ва амалий бўлишга даъват этилган. Сизларнинг Конституциявий судингиз аллақачон шу мақсадларда ҳаракат қила бошлади.

Россиянинг 12 декабрда референдумга ҳавола этилган Конституцияси лойиҳаси менинг назаримда, шу йўналишларда сизларнинг Асосий Қонунларингиз билан анчагина умумийликка эга. Тўғри, Конституциявий тузилишларда умумийлик зоҳир бўлгани билан ҳар қайси мустақил мамлакатда улар якка тартибда татбиқ этилади.

А. САИДОВ: —Ўзбекистондаги ҳуқуқий вазиятга нисбатан Сизнинг умумий тасаввурингиз қандай?

Н. ВИТРУК: —Конституциянгиз юқори савияда тайёрланган, кафолат ва амалга ошириш тамойилларига эга. Ўзбекистоннинг ўз Конституциясини вақтида қабул қилганлиги ислоҳотларни амалга ошириш жараёнларига ва мамлакатдаги тартиб ва осойишталикка ижобий таъсир ўтказмоқда. Конституция барқарорликнинг ҳуқуқий асосларини вужудга келтирмоқда.

Ўзбекистон халқи ҳуқуқий, конституциявийлик ва қонунийлик йўлидан қатъий ва ишонч билан бормоқда. Бу йўлда уларга чин дилдан муваффақиятлар тилайман!

ИСТИҚЛОЛ МЕВАЛАРИ

«ХАЛҚ СЎЗИ»НИНГ БУ ГАЛГИ УЧРАШУВИ ШАРҚШУНОСЛИК ИНСТИТУТИДА БЎЛИБ ЎТДИ

Шарқшунослик институтининг мустақил олийгоҳ сифатида иш бошлаганига энди икки йил бўлди. Уни ҳеч иккиланмай Ўзбекистон истиқлолининг меваси деб аташ мумкин. Илгари Ўзбекистондай катта мамлакатда Шарқ халқлари тили, маданияти ва тарихини ўрганадиган бор-йўғи битта факультет бўлиб, унда саноқли талабалар сабоқ олишарди. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон истиқлолга эришганидан кейин илм ва маърифат ривожига алоҳида эътибор қаратилди. Унинг илк маҳсули сифатида республикамизда шарқшунослик институти дунёга келди.

Ҳозир институтнинг таркибида тўртта факультет мавжуд. Мазкур даргоҳда ўз соҳасини чуқур эгаллаган 40 га яқин фан доктори, 300 дан зиёд фан номзоди тарбия бермоқда. Талабалар шарқ мамлакатлари тили, адабиёти, тарихи, иқтисодий аҳволи билан яқиндан танишиб, чуқур билим олмоқдалар. Бу эса Ўзбекистон истиқлолга эришган, дунё мамлакатлари тан олиб, яқин муносабатлар ўрнатаётган ҳозирги давр учун ниҳоятда аҳамиятлидир.

Шу боис «Халқ сўзи» ўзининг навбатдаги учрашувини ушбу институт жамоаси билан ўтказди. Мулоқотни тарбиявий ишлар бўйича ректор муовини, тарих фанлари доктори Р. Қодиров бошлаб берди.

— Газета қисқа муддат ичида ўз сўзи ва юзига эга бўлди,—деди у. —Бизнинг жамоамизда унинг юзга яқин доимий ўқувчиси бор. Мен шу ўринда газетани жаҳон мамлакатлари тарихи ва ҳаёти билан ўқувчиларни таништиришдаги хизматини алоҳида таъкидламоқчи эдим. «Ўзбекистон ва жаҳон» рукни остида БМТ ва унинг таркибидаги халқаро ташкилотлар ҳақида қатор мақолалар берилмоқда. Айниқса юртбошимизнинг хорижий мамлакатларга сафари олдидан, сафар давомида ва сафардан кейинги натижалар ҳақида мунтазам қизиқарли материаллар бериб борилмоқда...

Р. Қодиров сўзни газета бош муҳаррири А. Жўрабоевга берди.

— 1993 йилнинг якунланишига саноқли кунлар қолди, — деди ўз сўзида газета бош муҳаррири А. Жўрабоев. — Одатда бундай кунда бажарилган ишлар сарҳисоб қилинади. Ундан ташқари бирор кишига ҳақиқий баҳони ўша кишининг ўзи эмас, четда турган киши беради. Қолаверса, ҳар қандай ҳақиқат юзма-юз мулоқотда очилади. Сиз билдирган таклиф ва мулоҳазалар 1994 йилги режаларимизни бойитади, газетамизни янада ўқимишли бўлишига хизмат қилади.

Ёшлар Ўзбекистоннинг фахри ва келажагидир. Улар қанчалик кенг ва чуқур билим соҳиби бўлсалар, юртимиз эртаси шунчалик порлоқ бўлади. Шарқшунослик институтида катта интеллектуал куч бор. Биз бугун ана шу кучдан иложи борича оқилона фойдаланиш, билдирилган таклиф ва мулоҳазаларни ўрганиш учун келдик.

Шундан кейин очиқ мулоқот бошланди.

А. КОСИМОВ, профессор:
— Газета, айниқса, сўнгги йилда ўз қиёфасини тўла намоён қилди, десам муболаға қилмаган бўламан. Бунга мисоллар етарли. Масалан, Олий Кенгаш томонидан фуқаролар муҳокамасига ҳавола қилинган қонун лойиҳалари муҳокамасига газетада катта ўрин ажратилаяпти. Олий Кенгаш қўмиталари фаолияти ҳам газетада мунтазам ёритилиб борилмоқда. Мен ана шундай саъй-ҳаракат газетани 1994 йилда ҳам тарк этмаслигини истар эдим.

А. АЗИМОВ, доцент:

— Ахборот ҳозир журналистиканинг энг долзарб жанрларидан бирига айланди. Тезкор замон инсонларда ахборотга нисбатан кучли эҳтиёж уйғотди. Шундай экан, давр ва замон билан ҳамнафас яшаш учун уларга янги ахборотлар жуда ҳам зарур. Газетадаги «Жаҳон 24 соат ичида», «Эшитмадим деманглар», рукни остида берилаётган ахборотлар кўпчиликка маъқул бўлаётгани ҳеч кимга сир эмас. Лекин тан олиб айтиш керакки, дунё воқеалари газетада баъзан анча кеч эълон қилинмоқда. 1994 йилда ана шунга жиддий эътибор берилса, мақсадга мувофиқ бўларди.

А. МАННОНОВ, доцент:
— Илгари асосан «Туркистон» газетасини ўқир эдим. Ҳозир унинг ёнига «Халқ сўзи» газетаси ҳам қўшилди. Чунки унинг саҳифаларида бугунги кун ҳаёти шундай уфуриб туради. Мен «Халқ сўзи»да айниқса ёшлар ҳаёти ва фаолиятига даҳлдор материаллар янги йилдан кейин янада кўпроқ бўлишини таклиф қиламан.

Б. БОЛТАБОЕВ, 4-курс талабаси:
— Айниқса кейинги вақтда Жириновский каби кимсалар Россия матбуоти орқали Ўзбекистон шаънига тўғри келмайдиган гапларни кўп айтмоқда. «Халқ сўзи» унга ўз вақтида ва тўғри жавоб берди. Газета, одатда ана шундай тезкор бўлиши керак деб ўйлайман. Ҳар бир шахсни ҳеч кимникига ўхшамайдиган қарашлари, ўй-фикри бўлгани каби газетанинг ҳам бўлаётган воқеа-ҳодисаларга нисбатан муносабати бўлади. Мен газетани ҳар доим ўз сўзида ана шундай собит туришини истайман.

Ш. МАҲМУДБЕКОВ, профессор:

— Газетада агар иложи бўлса, «Халқ сўзи» меҳмонлари» ёки шунга ўхшаш янги рукн очилса, унда элга, юртга таниқли шахслар, ташкилот ва муассасалар бот-бот меҳмон бўлиб турișса, мақсадга мувофиқ бўларди. Борди-ю шундай қилинса, бизнинг институт унинг биринчи меҳмони бўлган бўларди.

Р. ШОКИРОВ, доцент:
— Президентимизнинг барча соҳаларини қамраб олган юздан ортиқ фармонлари эълон қилинди. Лекин афсуски, уларнинг ҳаммаси ҳам жойларда етарли бажарилаяпти деб бўлмайди. Ижрочи интизомини кучайтириш керак. Тўғри, газетада анчагина танқидий мақолалар ҳам эълон қилинди. Лекин назаримда бу ҳали кам. Газета агар 1994 йилдан «Ижрони текширамиз» ёки бошқа бир шунга ўхшаш рукнлар очиб, танқидий чиқишларни кўпайтирса, умумий ишимиз ривожи учун фойдадан ҳоли бўлмайди, деб ўйлайман.

М. ТЎРАБОЕВА, 4-курс талабаси:

— Бир пайтлар қизлар ўртасида «Ўзбекистон маликаси», деб ном олган конкурс ўтказилганди. Негадир у анча вақтдан бери ўтказилмай қўйилди. Тўғри, у кўпларга ёқмаслиги мумкин. Чунки Европа мамлакатларида ўтказиладиган конкурсларни кўрган ҳар бир ўзбек бундай конкурс бизга керак эмас дейиши турган гап. Лекин нега биз ундан тўғридан-тўғри нусха кўчиришимиз керак. Менимча, унга миллий урф-одат ва анъаналаримиздан келиб чиққан ҳолда ёндошсак кўпчиликка маъқул бўлишига шак-шубҳа йўқ.

Институт жамоаси газета ходимларига ёзма равишда ҳам бир қанча савол, мулоҳаза ва таклифлар билан мурожаат қилишди. Агар газетани республика ташқарисида ҳам ўз мухбирлари бўлганида дунё воқеа ва ҳодисаларига ўзгача муносабат пайдо бўлган бўлар эди. Тўғри, бизда ҳозир халқаро тоифадаги журналистлар жуда кам. Лекин қўлни қовуштириб ўтирган билан иш битмайди-ку. Учрашувда «Халқ сўзи» жамоаси билан ҳамкорликда шарқшунослик институтида халқаро тоифадаги журналистлар тайёрлайдиган махсус бўлим очишни йўлга қўйиш ҳақида гап борди. Зеро мазкур олийгоҳда бунинг учун барча асослар етарли. Институт жамоаси агар бу соҳада бизга «Халқ сўзи» яқиндан ёрдам берса, ўзаро ҳамкорлик уфқлари янада кенгайган бўларди, дейишди.

Мазкур учрашув газетанинг мазмун мундарижасини бойитишга хизмат қилиши шак-шубҳасиздир.

Исмат ХУДОЁРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Абдусаид КЎЧИМОВ.

КАМАЛАКДЕК ТОВЛАНАР ИСТИҚЛОЛИМ МАЁҒИ

МУАЛЛИФ БИЛАН ИХЧАМ МУЛОҚОТ

— Халқ депутатлиги ва радиога раҳбарлик. Ута масъул бу вазифалар бир-бирига ҳалақит бермайдими!

— Аксинча, ёрдам беряпти бир-бирига.

— Сўнгги пайтларда халқимизнинг радиога бўлган меҳри янада ошди. Мустақил давлатимиз эришаётган ютуқларга, истиқлолимизнинг салобатли қадамларига бағишланган эшиттиришлар мазмуни тобора теранлашиб бораётгани тингловчиларни хушнуд этяпти. Айниқса, газеталаримиз иқтисодий қийинчилик билан юзма-юз турган бир пайтда...

— Миллат учун, давлат учун ҳурликдан улуғ неъмат борми?! Ўз эркига эришган халқ олдида дунё-дунё муаммолар бўлмайди, деб ким айтади! Қийинчиликларни енгишнинг ягона йўли — меҳнат-у сабот, дейдилар. Минг шукр, бундай фазилатлар азалдан халқимизнинг табиатига сингган. Меҳнат, иқтисодиёт ва сиёсат бобидаги тадбиркорлик ёш давлатимизнинг халқаро майдондаги обрўсига обрў қўшаётганини кўриб турибмиз. Муаммолар бирин-кетин ечимини топяпти. Дейлик, газетчиларимизнинг энг катта ташвиши — қоғоз ҳам вақти-соати билан ҳал бўлмай қолмайди, албатта. Ўзимизнинг қоғоз фабрикаларимизни қуриш ҳаракати бошланганн ҳам бунинг гувоҳи. Газеталаримиз миллион нусхаларда чоп этиладиган кунлар кўпам узоқмас. Шундай маҳалда радиога эҳтиёжнинг ортиши ҳам табиий. Радио журналистларимиз бу масъулиятни тушунадилар. Ҳаётини шу соҳага бағишлаган тажрибали, фидойи кишилар оз эмас жамоамизда. Ёшлар билан қўлма-қўл изланишяпти улар. Бизнинг ҳам муаммоларимиз бор айни чоғда. Қиёмига етмаган эшиттиришларимиз, камчиликларимиз бор.

— Радио олдидаги энг муҳим вазифа...

— Миллий онг, миллий ғурурга қанот бағишлаш. Рости, ғурурланишни ҳам билмаймиз-да, айримларимиз.

— Янги йил яқинлашяпти. Радио эшиттиришлари мундарижасида...

— Туб ўзгаришлар бўлади. Уч программада бир кеча-кундузда 48 соат эшиттириш бериладн. Ўзбекистон радиосида ҳозир уч юзга яқин радиорукнлар мавжуд. Уларнинг тенг ярми эскирган ёки вазифасини ўтаб бўлган. Янгилаяпмиз шуларнинг барчасини.

— Матбуот саҳифаларида камроқ кўриняпсиз!

— Буниси тўғри. Лекин ишлаяпман, бир нималар ёзиляпти.

— Ижодкор ўқувчисини соғинтирмаслиги керак, дейишади-ю...

— Раҳмат.

— Сизга ҳам.

ЎЗБЕКИСТОН БАЙРОҒИ

Озод мамлакатимнинг муҳташам қўрғонида,
Исёнкор боболарим пок руҳида-жонида,
Турон, қадим Туркистон, улуғ турк осмонида,
Камалакдек товланар истиқлолим маёғи, —
Ўзбекистон байроғи,
Ўзбекистон байроғи!

У адолат, коинот, обиҳаёт тимсоли,
У эзгулик, шон-шуҳрат, бахт-саодат тимсоли,
Буюк Амир Темурнинг ғолиб туғи мисоли,
Камалакдек товланар истиқлолим маёғи, —
Ўзбекистон байроғи,
Ўзбекистон байроғи!

Тинчлик, тириклик эрур мовий, яшил, оқ ранглар,
Чақноқ ўн икки юлдуз шамолларда жаранглар,
Эрк қўшиғи навқирон ярим ойда жилвагар,
Камалакдек товланар истиқлолим маёғи, —
Ўзбекистон байроғи,
Ўзбекистон байроғи!

Бундай ялов қайда бор, бундай ялов бизга ёр,
Уни сарбаланд тутсак бизники нурли иқбол,
Она халқим бахтини жаҳонга қилиб ошкор,
Камалакдек товланар, истиқболим маёғи, —
Ўзбекистон байроғи,
Ўзбекистон байроғи!

ИСТИҚЛОЛ ҚЎШИҒИ

Юз йиллик маломат ёмғири тинди,
Қафаслар бузилди, калтаклар синди,
Гулим — гулзоримга бахт қуши қўнди,
Эй, дилим, истиқлол нурида яйра,
Туркистоним яйра!
Туроним яйра!

Не бахтки, бек бўлдинг ўзингга-ўзинг,
Ўзингники бўлди ҳар бўтакўзинг.
Айтганинг айтгандир, сўзингдир сўзинг,
Эй, дилим, истиқлол нурида яйра,
Туркистоним яйра!
Туроним яйра!

Кўзингдан оқизмай бир томчи ёшинг,
Кишанларни узди шердил юртбошинг.
Истиқбол уфқида балқди қуёшинг,
Эй, дилим, истиқлол нурида яйра,
Туркистоним яйра!
Туроним яйра!

Энди ғанимларинг ғамга ботурлар,
Тулкидек панада нусиб ётурлар.
Отланинг, Алпомиш, Авазботирлар!
Эй, дилим, истиқлол нурида яйра,
Туркистоним яйра!
Туроним яйра!

Садоқатинг кўрсат ота маконга,
Ота маконингни кўрсат жаҳонга.
Жаҳон қучоқ очди Ўзбекистонга,
Эй, дилим, истиқлол нурида яйра,
Туркистоним яйра!
Туроним яйра!

БУ КУН

Бекор турадиган кун эмас, бу кун,
Бефарқ юрадиган кун эмас, бу кун.

Сичқон пойлаб ётган дайди мушук каби,
Сангиб юрадиган кун эмас, бу кун.

Муқаддас тупроғинг, буюк давлатинг,
Она-Ватан учун ёнсин юрагинг

Фараҳбахш дамларда ёнмасанг агар,
Ҳеч қачон, ҳеч кимга йўқдир керагинг.

УРГУТИМ

Мовий самога туташ қояю тоғларингга,
Кўзларни қамаштирган мевазор, боғларингга,
Турнакўз булоқларинг, тошқин ирмоқларингга,
Қурбон бўлсин бу жоним — жондан азиз маконим, —
Она юртим — Ургутим!
Бобо юртим — Ургутим!

Бу курраи заминда заррадирсан, эҳтимол.
Заррада қуёш — сенда Ўзбекистон акси бор.
Самрқанддек сулувнинг ёноғида нуқра хол,
Бу холга қуёш хумор, ой хумор, юлдуз хумор,
Она юртим — Ургутим!
Бобо юртим — Ургутим!

Қизғалдоқзор қирми бу — Мирзо Бобур изиму?
Бўзтўрғайлар навоси Ҳумулийнинг сўзиму?
Шакарингди, болингди Қулқишлоқнинг узуми?
Анов оҳу оҳуми ё Сойғуснинг қизиму —
Она юртим — Ургутим!
Бобо юртим — Ургутим!

Кимки сенга қасд қилса, чақмоқ урсин—хор бўлсин!
Ниҳолларинг ҳар бири азим Чорчинор бўлсин!
Қулдортепа, Булбулсой, Ургутқоинг бор бўлсин!
Фарзандларинг қалбига Темур руҳи ёр бўлсин!—
Она юртим — Ургутим!
Бобо юртим — Ургутим!

НЕГА КУЯСАН?

Баъзилар шодумон очсалар қучоқ,
Баъзилар сўзимга солсалар қулоқ,
Илиқ гап айтсалар баъзи дўст-ўртоқ,
Нега бужмаясан, қовоқ уясан?
Сен нега куясан, нега куясан?

Маърака, мажлисда кўринишмайин кам,
Сўз бериб қолишса гоҳо менга ҳам,
Кўзингда адоват, надомат, алам,
Ҳатто тушларингда нафрат туясан,
Сен нега куясан, нега куясан?

Қаддимни камонга йўйса бирон кас,
Рангимни сомонга йўйса бирон кас,
«Эй, ҳоли ёмон» деб, қўйса бирон кас,
Ул зотни мунчалар силаб-суясан,
Сен нега куясан, нега куясан?

Мартаба, марҳамат, шон сўрадимми,
Меҳр тиладимми, нон сўрадимми,
Ёки айт, товуққа дон сўрадимми,
Биродар, ҳасаддан қачон тўясан?
Қачон тинч қўясан?
Нега куясан?

• *Тақриз*

Янгича тафаккур маҳсули

Тилаб Маҳмудов маданият, санъат, бадиий ижод, эстетика масалалари тадқиқоти билан кўп йиллардан буён фаол шуғулланиб келаётган олимлардан. Унинг мақолалари ва ўнлаб китоблари илмий жамоатчиликка яхши маълум. Олим ўзининг «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни томонидан чоп этилган «Эстетика ва маънавий қадриятлар» китобида ҳам худди шу йўналишларда фикр юритади. Китоб «Жамият ва мафкуранинг демократлашуви», «Жамият ва санъатнинг маънавий қиёфаси», «Талант ва жамият», «Санъаткорлар ҳақида чизгилар» деб аталган тўрт қисмдан иборат.

Биринчи қисм сиёсат, мафкура, маданият ва санъатларнинг ўзаро муносабати масаласига бағишланган. Яқин-яқинларгача коммунистик сиёсат ва мафкуранинг маданият ва санъат ривожига «оталарча ғамхўрлиги», айни пайтда, маданият ва санъатнинг ҳам «сиёсий атуклиги» ва мафкурага садоқати зўр бериб тарғиб этиларди. Бугун эса бу мавзу адолат ва ҳақиқат талаблари асосида талқин этилмоқда.

Олим ўз китобида миллий мафкуранинг маданият ва санъатга муносабати тамомила янгича, ўзаро ҳамкорлик, эркин таъсир асосида қурилиши керак, деган фикрни илгари суради.

Китобнинг «Жамият ва санъатнинг маънавий қиёфаси» қисмида фан ва санъат муносабати, бадиий маданият тараққиёти ва ҳозирги замон реализми муаммолари ҳақида фикр юритилади. Муаллиф фан ва санъат алоқаларининг тарихини жуда қизиқарли таҳлил этган. Китобни ўқир эканмиз, беихтиёр ўрта асрлар тарихи ва Уйғониш даври маънавий-маданий муҳитига фикран саёҳат қиламиз. Ҳали фанатизм, жаҳолат ҳукмрон бўлган ўрта асрларда, дин ва фан ўртасида элчи бўлган санъатнинг ўзига хос табиати ҳақидаги ўй ва мулоҳазалар баён этилганлигининг гувоҳи бўламиз. Уйғониш даври илмий тафаккури санъат дунёсида ҳам бетимсол ўзгаришлар қилинганлиги тўғрисидаги кузатишлар маданият ва санъат тарихи билан қизиқувчилар учун муҳим маълумотдир.

«Эстетика ва маънавий қадриятлар» китобида талқин этилган санъатдаги ривожланиш (прогресс) масаласига доир кузатишлар ҳам диққатга сазовордир. Кўпинча, илмий баҳсларда санъатдаги ривожланиш эскини инкор этиш асосида юз беради, деган фикр айтилади. Аслида эса, ўтмиш санъатидаги ютуқлар, замонлар ўтса-да, ўз қадрини йўқотмайди. Шакл ва услубдаги янгиликлар, эскини инкор этиш учун эмас, балки воқелик ва инсон руҳиятидаги янгиликлари тасвир ва ифода этиш талаби билан дунёга келади.

Шунингдек, айрим олимлар интеллектуаллик, тадқиқий — руҳни XIX ва XX аср санъати, адабиётига хос хислат, деб айтадилар. Тилаб Маҳмудов бу хусусият санъат ва бадиий ижод билан азалий уйғун эканлигини таъкидлаган ҳолда, унинг Шарқ ва Ғарб маданиятидаги тарихий илдизларини таҳлил эта билган.

Китобдаги «Реализм муаммолари» боби ҳам муаллиф қарашларининг кенглиги ва замонавийлиги билан ажралиб туради. Тўғри, бу мақолада баҳсли томонлар йўқ эмас. Масалан, китобда «Ҳар қандай, ҳатто даҳо санъаткор ҳам реализм мезони бўлолмайди. Негаки шакл намуналари — реализм методининг мезони эмас», деган фикр бор. Бизнингча, санъаткор даҳоси бадиий ижоднинг фақат шаклидагина кўринмайди. Балки у воқеликни ғоявий-бадиий тушунишда янги босқичдир. Ёки муаллиф «реализм ҳақиқатга ёхуд ёлғонга, тараққиётга ёки аксинча, маҳдудликка хизмат қилиши ҳам мумкин» дейди. Агар олим «социалистик реализм»ни назарда тутаётган бўлса, бу гапларда жон бор. Лекин, аслида реализм шунинг учун ҳам реализмки, у ёлғонни инкор қилиб, ҳақиқатни кашф этади.

Лекин баҳсли бу нуқталардан қатъий назар, «Реализм муаммолари» китобнинг энг қизиқарли, ҳозирги ўзбек ва жаҳон тасвирий санъати ютуқлари таҳлилига бағишланиб, шу таҳлил асосида диққатга сазовор хулосалар чиқарилган бобларидан биридир. Муаллиф реализм тараққиётида модернизм ва авангардизм санъатининг тутган ўрни, уларнинг ўзаро ҳамкорлиги, реализм ва миллий ўзига хослик ҳақида янгича фикр юритади. Буни, жумладан, ўзбек тасвирий санъати тажрибалари мисолида кўрсатади.

Китобнинг «Талант ва жамият» деб аталган учинчи қисмида санъатнинг жамиятдаги ўрни, талантнинг моҳияти ва амалий санъат эстетикаси ҳақида фикр юритилади. Биз унинг айрим ўринларини алоҳида таъкидлаб ўтишни мақсадга мувофиқ, деб биламиз. Чунончи, яқин ўтмишда вилоятлар ва туманларнинг марказида, қишлоқлар ва шаҳарларда ҳайкаллар, маҳобатли-манзаравий санъат асарлари кўпайган эди. Аммо уларда мавзу бирхиллиги, эстетик маъно ва ечимларда андазабозлик яққол кўзга ташланади. Шунингдек, маҳобатли санъат билан меъморчиликнинг синтезида ҳам кўнгилсиз ҳоллар юз берди. Яъни, рассомлар, графиклар, ҳайкалтарошлар, амалий санъат усталари меъморчиликка, дизайнга тобе санъат турларининг синтезида ўзаро ижодий ҳамкорлик, тенглик бўлиши, улар ўзаро бир-бирининг имкониятларини юзага чиқариши маданий тараққиёт учун ниҳоятда зарур.

Ниҳоят, китобнинг «Санъаткорлар ҳақида чизгилар» деб аталган тўртинчи қисмида Абдулҳақ Абдуллаев, Козим Эминов, Неъмат Қўзибоев, Григорий Улько, Баҳодир Жалолов каби тасвирий санъат намояндаларининг ҳаёт ва ижод йўли тўғрисида ҳикоя қилинади.

Эсселар шаклида, муаллифнинг шахсий хотиралари, таассурот ва кечинмалари, рассомлар ҳаётидаги диққатга лойиқ воқеа ва ҳодисалар умумлаштириб битилган бу мақолалар енгил, ўқимишли ва қизиқарли. Улар атоқли рассомлар ижодини оммалаштиришга муносиб хизмат қилади.

«Гўзаллик ва инсон» деб номланган хотима сўзида маданий-эстетик тарбия жамият тараққиётининг энг муҳим, жиддий эътибор талаб қиладиган соҳаларидан, дейилган. Бу замона интилишларига ҳамнафас ғоядир. Шу пайтгача биз «аввал сиёсат, иқтисод, кейин... маънавият, маданият» деган ақида билан яшаб келдик. Аслида, маънавият ва маданиятнинг пастлиги жамиятнинг сиёсий ва иқтисодий инқирозига ҳам сабаб бўлди. Уларни бир-биридан ажратиб бўлмайди.

Хуллас, фалсафа фанлари доктори Тилаб Маҳмудовнинг «Эстетика ва маънавий қадриятлар» китоби истиқлол туфайли, асл мазмун касб этаётган маънавиятимизнинг муносиб меваларидан биридир.

М. ҚЎШЖОНОВ,
Ўзбекистон Фанлар академиясининг мухбир аъзоси.

М. САФАРОВ.

Ўзбекистон ва жаҳон

МАДАНИЯТИМИЗНИНГ ХОРИЖДАГИ МУХЛИСЛАРИ

Хорижда республикамиз маданиятига бўлган қизиқиш кундан-кун ортиб бораётир. Мухлислар орасида нафақат шарқшунос-мутахассислар, балки турли мамлакатларнинг оддий фуқаролари ҳам бор. Улар ўзлари учун янги, илгари маълум бўлмаган дунёни, ўзбек халқининг қалбини, унинг интилишларини тушуниш йўлини кашф этмоқдалар. Бошқа мамлакатларнинг ўзбекистонлик ҳамкасблари билан иқтисодий алоқалар ўрнатаётган ишбилармонлари ҳам маданий алоқаларни ривожлантиришга кўмаклашмоқдалар.

Бельгия пойтахтидан ўттиз километр масофада Беерзель шаҳарчаси жойлашган. Ана шу шаҳарда истиқомат қилувчи ака-ука Франсис ва Жозеф Ван Номпайлар бир неча йил муқаддам республикамизда бўлишган эди. Ўзбекистон рассомлари ижодида акс эттирилган қадимги маданиятимиз жозибаси улар хотирасида ўчмас из қолдиради. Ака-укада ўз ватандошларини Ўзбекистон мўйқалам усталарининг ўзига хос асарлари билан таништириш истаги туғилади ва ана шу истак уларни бу ишда ҳомийлик қилишга ундади. Улар ўз маблағлари ҳисобига Беерзель шаҳарчасида «Икат» деб аталмиш суратлар галереясини очиб, Ўзбекистон рассомлар уюшмаси билан алоқа ўрнатадилар. Бу хайрли ишда уларга республикамиз халқаро маданий-маърифий алоқалар миллий уюшмаси ёрдам кўрсатди. «Икат» галереясида Ўзбекистоннинг энг яхши мўйқалам усталари ижоди билан таништирадиган кўргазма вақти-вақти билан янгиланиб туради.

Ака-ука Ван Ромпайлар ўз галереяларига тасвирий санъатнинг классик мактаби вакилларинигина эмас, шу билан бирга авангардчи — рассомларни ҳам таклиф этадилар. Сўнгги кўргазма матбуотда катта шов-шувга сабаб бўлди ва санъат ишқибозларида чуқур таассурот қолдирди. Унда ёш рассом Алишер Насриддиновнинг асарлари намойиш қилинган эди. Одатдан ташқари услубда чизилган расмлар ўзининг ранг-баранглиги, юксак маҳорат намунаси эканлиги билан томошабинларни мафтун этди. Алишер асарларининг асосий мавзуи абадий назокатни, яхшиликнинг ёмонлик устидан тантанасини улуғлашга бағишлангандир. Рассом ўз асарларида классик тасвирлаш усули ва шарқона мўъжаз рассомчилик анъаналарини усталик билан уйғунлаштириб, томошабинларни шарқнинг бетакрор жозибаси билан ошно қилади.

«Икат» галереясига доимий келиб турувчилар Алишер Насриддинов ижоди билан илгарироқ танишган эдилар. Бундан сал олдин галереяда Ўзбекистон мўйқалам усталари асарларининг умумий кўргазмаси ташкил этилган эди. Томошабинларнинг рассом асарларида акс эттирилган фалсафасига бўлган қизиқиши унинг шахсий кўргазмасини ташкил этишга турткн бўлди.

Ака-ука нафосат мухлислари бундан буён ҳам ўз ватандошларини Ўзбекистон санъати билан таништириб бориш ниятидадирлар. Уларнинг фикрича, рассомлар яратадиган образлар дунёси халқнинг қалбини ҳис этишга кўмаклашади.

А. ИВАНОВА,
ЎзА мухбири.

Спорт • Спорт •

ЎН МИЛЛИОН ЭГАСИНИ КУТМОҚДА

ХОККЕЙ мухлислари учун янги мавсум бошланди. Шу кунларда Москвада «Известия» газетаси соврини учун анъанавий турнир баҳслари авжига чиқди. Унда жаҳоннинг ўнта кучли терма жамоаси иштирок этяпти. Турнир ташкилотчилари энг яхши хоккейчи учун 10 миллион рубл мукофот таъсис этди. Табиийки, бу ҳар бир жамоа ўйинчиларининг бор маҳоратларини ишга солишга йўл очади ва турнирнинг юқори савияда ўтишини таъминлайди. Шундай бўлишига қарамай Канада терма жамоаси бош совринга асосий даъвогар саналяпти.

ЯНА ҲАМЮРТИМИЗ ФРИСТАЙЛЬ ОСМОНИДА

ФРАНЦИЯНИНГ Тинь шаҳридан хушхабар келди. Бу ерда Фристайл бўйича ўтказилаётган жаҳон кубогининг биринчи босқичи якунига кўра ҳамюртимиз Л. Черязова ғолиб чиқди. Ўзбекистон спорт қўмитасидагилар жаҳон чемпиони ва дунё кубоги соҳибасининг қишки олимпиада ўйинларида ҳам муваффақият қозонишига умид боғлашяпти.

Улар юртни суйдилар— юрт уларни сийлади

Термизда Сурхон воҳасининг икки ҳассос ижодкори — Раъно Узоқованинг 75, Теша Сайдалиевнинг 60 йиллик юбилейига бағишланган маросимлар бўлиб ўтди. Вилоят ҳокимининг қарорига биноан ўтказилган бу тадбирлар адабиёт байрамига, шеърият байрамига, халқимизга қайтаётган қадриятлар байрамига айланиб кетди.

Юбилей тантаналарида қатнашиш учун Ватанимиз пойтахти Тошкентдан таниқли юртдош шоир ва ёзувчилар, рассом ва олимлар Шукур Холмирзаев, Усмон Азим, Муҳаммад Раҳмон, Хуршид Даврон, Нодир Нормат, Эшқобил Шукур, Рўзи Чорнев, Ҳасан Бўриев, Раъно Узоқованинг Самарқандда яшаётган қизи Раҳима Узоқова ва бошқалар ташриф буюрди.

Термиз мусиқали драма театрида бўлган тантанали йиғилишда вилоят ҳокими Жўра Нориалиев шоира Раъно Узоқованинг ҳаёти ва ижоди ҳақида, ҳоким муовини Муҳиддин Абдуллаев Теша Сайдалиевнинг адабиётда қолдирган изи тўғрисида маъруза қилди.

Юбилей тантаналари Термиз давлат дорилфуиунида, Раъно Узоқова улғайган ва ишлаган Жарқўрғон туманидаги «Оққўрғон» жамоа хўжалигида, Денов туманидаги шоира номи билан аталувчи педагогика билим юртида давом этди.

Термиз шаҳридаги Теша Сайдалиев номли мактабда, «Сурхон тонги» вилоят рўзномаси биносида шоир хотирасига ўрнатилган мармар лавҳанинг очилиш маросими бўлди. Учрашувларда элу юртни суйиб куйлаган унутилмас шоирлар ҳақида меҳмонлар, шеърият мухлислари, шогирдлар, дўсту биродарлар тўлқинланиб сўзладилар, хотираларини ўртоқлашдилар. Уларнинг номи ва қолдирган маънавий мероси ҳамиша эл эъзозида бўлиши таъкидланди.

Таваллуд кунлари бир вақтда нишонланаётган иккала шоирнинг тақдири қайси бир маънода бир-бирига ўхшаб ҳам кетади. Улар ҳаётга, шеъриятга тез келиб, тез кетдилар.

Раъно Узоқова 30-40 йилларда яшаб ижод қилган. 31 йиллик қисқа умрида кўплаб ажойиб шеърлар, ғазаллар ва достонлар ёзиб қолдирган. Унинг дастлабки, ўзбек жангчиларига бағишланган «Мардона юринг» шеърий тўплами шоира ҳаётлигида, 1942 йилда китоб бўлиб чиққан эди. Вафотидан кейин турли йилларда шоиранинг бир неча шеърий тўплами чоп этилди.

Теша Сайдалиев ҳам 40 йилгина яшади. Унинг «Туҳфа» деб номланган шеърий китоби 28 ёшида нашр этилган эди. Кейинчалик шоирнинг «Сурхон садолари», «Кўнгил гавҳари», яқинда эса «Ҳаёт ишқи» деб номланган шеърлари ва тугалланмаган драмасидан иборат китоби чоп этилди.

Қадимий Термизийлар диёрида кечган икки кунлик юбилей маросими чинакам адабиёт байрамига айланди. Юртнинг икки азиз фарзанди ёд олиниб, уларнинг руҳи поклари шод этилди.

Ч. ТЎХТАЕВ,
ЎзА мухбири.

БОШ БУХГАЛТЕРЛАР СЕМИНАРИ

Тошкентда бозор иқтисодиётида «Бухгалтерия ҳисоби ва ҳисобот тузиш» мавзуида республика семинари бўлди. Уни Ўзбекистонда ташкил этилган бухгалтерлар ва тафтишчилар уюшмаси уюштирган.

Учрашув иштирокчилари — турли вазирликлар, концернлар, Тошкент шаҳри ва республика вилоятларидаги корхона ва ташкилотларнинг вакиллари йиллик молиявий ҳисобот тартибини такомиллаштириш, уни жаҳон андозаларига мослаш хусусидаги таклифни муҳокама қилдилар. Улар, шунингдек, солиқ қонунчилигида кўзда тутилаётган ўзгаришлар билан ҳам танишдилар.

(ЎзА мухбири).

Газетамизнинг навбатдаги сони 23 декабрь, пайшанба куни чиқади.

ЭЪЛОН

ЭНГ АРЗОН НАРХДА

"Тошкент" муҳандислик маркази **"БОДРОҚ" (POPCORN)** жўҳори қовургич аппаратини таклиф этади.

Фақат бизнинг аппаратларга қилган ҳаражатларингизни 1-2 ойда чиқариб оласиз.

Телефонлар: *50-03-85, 50-05-90.*

Манзилимиз: *Тошкент, Фарҳод кўчаси, 10-а уй. (Жанубий вокзал олдида, "Гипролес" лойиҳа институти).*

«Ўздавлатшартномасавдо» уюшмаси жамоаси бошқарма бошлиғи Ғ. Ш. Шеримбоевга онаси

Ҳури ҚОДИР қизининг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон халқ таълими вазирлиги Тошкент вилояти халқ таълими иншоотларини қуриш маъмурияти директори А. С. Югайга отаси

Чун-Ера ЮГАЙнинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

«Ўздавлатшартномасавдо» уюшмаси жамоаси бўлим бошлиғи Бахтиёр Маҳмудович Обидовга онаси

Муҳаррам ОБИДОВАнинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖЎРАБОЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ, Эсирган БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Эркин ВОҲИДОВ, Миракмал МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қулмуҳаммад РИЗАЕВ, Александр ТЮРИКОВ (масъул котиб, «Народное слово»), Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Муҳаммаджон ҚОРАБОЕВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — И. Худоёров, навбатчи — Р. Аҳмадалиев.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001. Буюртма Г—599. 441. 97346 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А — 2. Босишга топшириш вақти — 21.00 Босишга топширилди 22.40

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6